

Zdravotně
sociální fakulta
Faculty of Health
and Social Sciences

Jihočeská univerzita
v Českých Budějovicích
University of South Bohemia
in České Budějovice

Bakalářská práce

Názory mladé generace na surogátní materství

Vypracoval: Adéla Veverková
Vedoucí práce: PhDr. Lenka Rosková

České Budějovice
2020

Abstrakt

Tato bakalářská práce je zaměřena na surogátní mateřství. Konkrétně se zabývá vlastním pojmem surogátní mateřství, jeho historií a druhy. Rovněž osvětluje všechny pojmy úzce spjaté s touto metodou. Mapuje její použití ve světě a provádí srovnání s Českou republikou. Cílem práce bylo zmapovat názory mladé generace na problematiku surogátního mateřství.

Práce je rozdělena na dvě části, a to na část teoretickou a část praktickou. Teoretická část vymezuje základní pojmy spojené s problematikou surogátního mateřství, tedy manželství, partnerství, mateřství a rodičovství. Rovněž je zde zmíněn historický a náboženský aspekt. Velmi důležitou pasáží teoretické části je kapitola věnovaná vlastnímu procesu surogátního mateřství, možnosti vzniku komplikací a nepříznivým dopadům pro všechny zúčastněné strany. V praktické části byl proveden kvantitativní výzkum, jehož cílem bylo zjistit a posoudit názory mladé generace na surogátní mateřství.

Pro vypracování praktické části bakalářské práce byla použita strategie kvantitativního výzkumu, metoda dotazování, technika vlastního dotazníku. Byly stanoveny dvě výzkumné hypotézy, které byly testovány. Výzkumná data byla sepsána a následně vyhodnocena v programu SPSS. Z výsledků výzkumu vyplývá, že mladá generace není více nakloněna řešení problémů s početím nebo jiných překážek bránících početí dítěte přirozenou cestou surogátním mateřstvím než adoptí. Rovněž bylo prokázáno, že ženy nemají kladnější přístup k surogátnímu mateřství než muži. Výsledný rozdíl ovšem nebyl příliš markantní.

Z odpovědí respondentů vyplývá, že se jedná o velmi kontroverzní a citlivé téma, přesto je velmi důležité se jím v budoucnu zabývat.

Klíčová slova

Surogace; Mateřství; Proces osvojení; Surogátní matka; Objednavatelský pár

Abstract

This bachelor thesis is focused on surrogacy. Especially it deals with the own term surrogacy, its history and types. Also it explain all terms closely connected with this method. It maps its using on the world and makes comparing with the Czech. The aim of the work was to map the opinions of the young generation on the issue of surrogacy.

The work is divided into two parts, the theoretical part and the practical part. The theoretical part determines basic terms connected with surrogacy issue, the marriage, partnership, maternity and parenthood. Also there is mentioned a historical and religion aspect. A very important passage of the theoretical parts is the chapter devoted to the own surrogacy process, to the possibility of complications and adverse effects for all parties involved. In the practical part was performed a quantitative research, which aimed to find out and to consider the young generation opinions on the surrogacy.

For elaboration practical part of Bachelor thesis was used quantitative research strategy, query method, technique of own questionnaire. Two research hypotheses were established and tested. Research data were written and then evaluated in the program SPSS. From research results imply that the young generation is not more inclined to problem solving with conception or other obstacles to conceiving a child in a natural way surrogate motherhood than adoption. Also was demonstrated that women do not have a more positive attitude to surrogate motherhood than men. However the resulting difference was not very marked.

From the answers of the respondents imply that this is very controversial and sensitive topic nevertheless it is very important to deal with in future.

Keywords

Surrogate; Motherhood; Adoption process; Surrogate mother; Ordering couple

Prohlášení

Prohlašuji, že svoji bakalářskou práci jsem vypracoval(a) samostatně pouze s použitím pramenů a literatury uvedených v seznamu citované literatury.

Prohlašuji, že v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb. v platném znění souhlasím se zveřejněním své bakalářské práce, a to – v nezkrácené podobě – v úpravě vzniklé vypuštěním vyznačených částí archivovaných fakultou – elektronickou cestou ve veřejně přístupné části databáze STAG provozované Jihočeskou univerzitou v Českých Budějovicích na jejich internetových stránkách, a to se zachováním mého autorského práva k odevzdanému textu této kvalifikační práce. Souhlasím dále s tím, aby toutéž elektronickou cestou byly v souladu s uvedeným ustanovením zákona č. 111/1998 Sb. zveřejněny posudky školitele a oponentů práce i záznam o průběhu a výsledku obhajoby kvalifikační práce. Rovněž souhlasím s porovnáním textu mé kvalifikační práce s databází kvalifikačních prací Theses.cz provozovanou Národním registrem vysokoškolských kvalifikačních prací a systémem na odhalování plagiátů.

V Českých Budějovicích dne

.....

(jméno a příjmení)

Poděkování

Děkuji PhDr. Lence Roskové za cenné rady a podněty při zpracování této bakalářské práce. Rovněž za trpělivost a motivaci.

V neposlední řadě děkuji rodině za podporu při studiu.

Obsah

Obsah

TEORETICKÁ ČÁST	10
1 Partnerství, manželství, mateřství a rodičovství	11
1.1 Partnerství	11
1.2 Manželství	11
1.3 Mateřství	11
1.4 Rodičovství	12
2 Historie.....	12
2.1 Mateřství	12
2.2 Surogátní mateřství	12
3 Surogátní mateřství	13
3.1 Druhy náhradního mateřství.....	14
3.1.1 Částečné náhradní mateřství	14
3.1.2 Úplné náhradní mateřství	14
3.1.3 Komerční surogace	14
3.1.4 Altruistická surogace	14
3.2 Strany procesu	14
3.3 Proces surogátního mateřství	15
3.4 Možné komplikace při osvojení	15
3.5 Nepříznivé dopady na náhradní matku	16
3.6 Nepříznivé dopady na objednavatelský pár	16
3.7 Dopady na narozené dítě	17
4 Etické aspekty náboženských skupin.....	17
4.1 Římskokatolické náboženství.....	17
4.2 Judaismus	17
4.3 Islám.....	17
5 Surogátní mateřství v České republice	18
6 Surogátní mateřství ve světě	18
6.1 Rusko.....	19
6.2 Izrael.....	19
6.3 USA.....	19
6.4 Velká Británie	20
6.5 Ukrajina.....	20
7 Znamé osobnosti, které využili metodu náhradního mateřství	20
7.1 Kim Kardashian	20
7.2 Robbie Williams.....	21
7.3 Sarah Jessica Parker	21
7.4 Nicol Kidman	21
7.5 Ricky Martin	21
7.6 Michal a David Vaníčkovi	21
8 Cíl práce a výzkumné otázky.....	22
8.1 Cíl práce	22
8.2 Hypotézy	22
8.3 Operacionalizace pojmů.....	22
9 Metodika práce	22
9.1 Použitá metodika.....	22

9.2	Zpracování získaných dat.....	23
10	Výsledky	23
10.1	Popisná statistika	23
11	Statistické zpracování hypotéz.....	35
12	Porovnání studií vybraných výsledků bakalářské práce na téma Názory generace 40+ na surogátní mateřství.....	36
12.1	V jakých bodech se názory mladé generace a generace starší 40 let liší : ...	36
	V jakých bodech se názory mladé generace a starší generace shodují.....	39
13	Diskuze	41
	Závěr	44
14	Seznam použité literatury	45

Seznam použitých zkratek

Sb. – Sbírký

IVF – In vitro fertilizace

NM – Náhradní mateřství

NOV – Nový občanský zákoník

LGBT komunita - je zkratka označující lesby, gaye, bisexuály a transgender osoby

Úvod

Pro svou bakalářskou práci jsem si zvolila téma Názory mladé generace na surogátní mateřství. Náhradní mateřství se stává v současné době velmi diskutovanou technikou řešení neplodnosti nebo z jiných důvodů nemožnosti počít dítě přirozenou cestou. Jsem toho názoru, že mnoho lidí zná tento pojem, ale už málokdo ví, co všechno tato problematika obnáší. Tato práce by měla vést k širšímu obeznámení v této oblasti.

Bakalářská práce je rozdělena na teoretickou a praktickou část. V teoretické části jsou vymezeny základní pojmy, jakou je partnerství, manželství, mateřství a rodičovství. Pozornost je zde věnována historii náhradního mateřství, druhům a stranám procesu náhradního mateřství. Jedna kapitola se zabývá komplikacemi při osvojení, kde jsou uvedeny konkrétní příklady spojené s touto problematikou. Největší důraz je kladen na etickou problematiku a na aspekty náboženských skupin. Dále je nastíněno surogátní mateřství ve světě a pro zajímavost je vložena kapitola o známých osobnostech, které využili metodu náhradního mateřství.

Praktická část představuje výzkum, který je zaměřen na zmapování názorů mladé generace na surogátní mateřství. Tato část vymezuje cíl, hypotézy, metodiku práce, zpracování získaných dat a výsledky. Data byla získána metodou dotazování a technikou vlastního dotazníku. Výzkumný soubor se skládal ze 151 respondentů v rozmezí věku od 18 do 40 let. Získaná data byla zaznamenána do programu Microsoft Excel a vyhodnocena pomocí statistického programu SPSS. Na výsledky je odkaz rovněž i v diskuzní části, kde jsou porovnány s odbornou literaturou a s bakalářskou prací Anny Chlastákové.

TEORETICKÁ ČÁST

1 Partnerství, manželství, mateřství a rodičovství

Pro lepší pochopení dané problematiky je nutné nejprve osvětlit základní pojmy, které s prací úzce souvisí. První dva pojmy jsou z hlediska našeho problému velmi důležité, jelikož z nich vychází iniciace náhradního mateřství. Surogátní mateřství vždy řeší problém konkrétní dvojice (partnerů, manželů), které se týká založení rodiny.

1.1 Partnerství

„Partnerství je dlouhodobý vzájemný a dobrovolný vztah spojenectví, spolupráce, případně i osobního přátelství, včetně erotického.“ Do partnerského vztahu vstupují nejčastěji dva partneři, a často je partnerský vztah úředně registrován. [online]

1.2 Manželství

„Manželství je trvalý svazek muže a ženy vzniklý zákonem stanoveným způsobem. Manželství vzniká svobodným a úplným souhlasným projevem vůle muže a ženy, že spolu vstupují do manželství. Závady ve sňatečném projevu vůle nejsou zákonnými překážkami. Těmito zákonnými překážkami, které jsou jinak nově výslovně vyjádřeny v § 672 – 676 NOZ, jsou nedostatek věku, svéprávnosti, dříve uzavřené a dosud trvající manželství (nebo registrované partnerství, nebo jiný obdobný svazek v zahraničí), příbuzenství, svěření do péče jiné osoby, poručenství a pěstounství.“ (Občanský zákoník, 2012)

1.3 Mateřství

Dalším termínem, který má souvztažnost s danou problematikou, je mateřství.

Téměř všechny ženy berou mateřství jako poslání. Většina žen ho odkládá do pozdějšího věku, aby si byly naprosto jisté, že jsou zajištěné a mohou miminku zabezpečit co nejlepší podmínky pro život. Věk prvorodiček stoupá. Zatímco dříve se věk prvorodiček pohyboval okolo dvacet čtyř let, nyní přibývá žen, které mají v plánu mít dítě až poté, kdy dovrší třiceti let. A tak průměrný věk prvorodiček stoupá. V roce 2010 byl průměrný věk dvacet sedm let. (Špatenková, 2006)

Mateřství je období života, které změní ženě celý život, a to od základů. Založení rodiny je jedno z nejdůležitějších rozhodnutí v životě. Přemýšlíme-li o miminku, musíme brát v potaz, že náš život již nebude jako dřív. Změní se naše priority, životní hodnoty i způsob života. (Tržilová, 2008)

1.4 Rodičovství

Úloha rodičovství začíná již před narozením či osvojením dítěte. Rodičovství je role zahrnující všechny úlohy, které jsou spojené s výchovou dítěte. Tyto úlohy zajišťují tvorbu nezávislé dospělé osobnosti. Rodičovství je součástí rodinných vztahů. [online]

Je to role typická svou proměnlivostí a přizpůsobivostí v dané situaci. Často se popisuje jako role, které se nedá vyhnout. Každá kultura má jiný pohled na rodičovství. V České republice klademe na rodičovství velký význam. Důraz klademe na vliv rodičovství na pozdější kvalitu života dítěte a na jeho vývoj. (Matoušek, 1997)

Dnes naše společnost považuje rodičovství jako určitou prestiž. Tím poukazuje na atraktivnost a plodnost páru.

2 Historie

2.1 Mateřství

Dříve v antickém Římě neměly matky žádná práva na své dítě. Veškerou moc nad potomkem měli jejich otcové. Například se mohli rozhodnout je prodat do otroctví nebo zabít. Když se rodiče rozhodli rozvést, dítě přešlo automaticky do péče otce. Otec měl povinnost hradit všechny životní náklady dítěte, postarat se o něj a rozhodovat o jeho životě.

V době patriarchy byla žena považována pouze za matku nebo manželku. Důležitá byla pouze role matky. Dokazující příklad je zbavování se miminek, respektive dívek.

V dějinách západoevropské rodiny byl vždy autoritou muž. Z tohoto důvodu jsou dějiny západoevropské rodiny považovány za dějiny muže – manžela a otce. Křesťanství se postaralo o nerovnoprávné postavení matky a otce. Podle příkazů církevní morálky je zdůrazněna podřízenost ženy vůči muži.

V 19. století bylo pro ženy nevyhnutelné, aby měly děti. Hlavní roli v životě dítěte měla matka, která odpovídala za vzdělání dítěte a pečovala o něj. (Badinter, 1998)

2.2 Surogátní mateřství

Již v Bibli se můžeme dočíst o příběhu náhradního mateřství. V šestnácté kapitole První knihy Mojžíšovi se vypráví, jak Sára, která byla Abrahámová žena, nemohla počít dítě. Proto Sára navrhla svému manželovi, že může zplodit dítě s její otrokyní Hagarou. Otrokyně po porodu předala dítě Sáře. Tato situace se dokonce

opakuje třikrát, služky porodily Abrahamovi a Sáře tři děti – Ráchel, Izmaela a Jákoba. (Bible,1996)

V minulosti bylo náhradní mateřství využíváno k udržení rodu, především ve vyšších vrstvách. V té době nebyla centra asistované reprodukce, z čehož vyplývá, že došlo k pohlavnímu styku mezi náhradní matkou a mužem z objednavatelského páru. Počaté dítě nemělo žádnou genetickou informaci po matce, která si ho později převzala. (Smolíková, 2009)

S metodou IVF, neboli „in vitro fertilizaci“, přišli Britové Robert Edwards a Patrick Steptoe. Touto metodou pomohli manželskému páru Lesley a Johnovi Brown, jelikož Lesley byla neplodná z důvodu poškození vejcovodu. Dne 28. července 1978 přišlo na svět první „dítě ze zkumavky“ Louisa Brown. O čtyři roky později přišla na svět touto metodou i její sestra Natalie. Robert Edwards získal Nobelovu cenu za metodu IVF. (Řežábek, 2008)

Roku 1980 v USA bylo provedeno lékařem Robertem Levinem surogátní mateřství tak, jak se uskutečňuje dnes. Doktorovo rozhodnutí bylo, že pomůže ženě, která trpěla nevléčitelnou neplodností. Po devíti měsících vypracoval se svým týmem smlouvu, která byla výhodná pro všechny strany. Následně se našla kandidátka na náhradní matku, která prošla všemi potřebnými vyšetřeními a výsledkem týmem právníků a lékařů. K oplodnění náhradní matky došlo hned na poprvé. O devět měsíců později se narodil chlapec a po porodu se matka vzdala všech povinností a práv na dítě. Později se za pomoci týmu doktora Levina narodilo přes 500 dětí.

3 Surogátní mateřství

„Náhradní mateřství (NM) je procedura, kdy jiná žena donosí dítě pro žadatele. Stojí na předpokladu, že genetický vztah k dítěti je tak zásadní hodnotou, že stojí za to, aby jiná žena podstupovala rizika spojená s ART, těhotenstvím, porodem, předáváním dítěte a s očekáváními žadatelů vyplývajícími ze smlouvy.

NM je jednou z metod asistované reprodukce, čeští poskytovatelé se tedy odkazují především na zákon č. 373/2011 Sb., o specifických zdravotních službách. Ten v § 10 ustanovuje povinnost poskytovatele zajistit zachování vzájemné anonymity

anonymního dárce a neplodného páru a anonymity anonymního dárce a dítěte narozeného z asistované reprodukce.“ (Konečná, 2017, s. 145)

Surogace se také týká zákon č. 29/2012 Sb., občanský zákoník § 804, který zmiňuje výjimku, kdy v případě „*náhradního mateřství neplatí vyloučení osvojení mezi osobami spolu příbuznými v přímé linii a mezi sourozenci*“. (Občanský zákoník, 2012) Proto můžeme předpokládat, že v surogátním procesu budou nejvíce (ve většině případů) ženy mezi sebou příbuzné.

3.1 Druhy náhradního mateřství

3.1.1 Částečné náhradní mateřství

Nastává tehdy, kdy je žena neplodná a použije se vajíčko dárkyně. V tomto případě se využije umělé oplodnění, při kterém se použije sperma oprávněného otce.

3.1.2 Úplné náhradní mateřství

Nastává tehdy, kdy oba rodiče poskytnou své vajíčko a spermie náhradní matce. Embryo, které vzniklo po oplodnění mimo tělo ženy, je poté implantováno do dělohy náhradní matky. Role náhradní matky spočívá pouze v těhotenství, z čehož vyplývá, že oba rodiče mají genetickou vazbu k dítěti. (Kalvach, 2009)

3.1.3 Komerční surogace

Náhradní matka má za cíl finanční odměnu, kterou dostane za donošení a porod plodu. (Shenfield et al., 2005)

3.1.4 Altruistická surogace

Náhradní matka má za cíl pomoci objednavatelskému páru, finanční odměna pro ni není důležitá. (Vácha, 2008)

Objednavatelský pár hradí náhradní matce pouze náklady spojené s těhotenstvím a porodem. (Shenfield et al., 2005)

3.2 Strany procesu

Náhradní matka – je žena, která podstoupí umělé oplodnění, odnese a porodí dítě. Následně se vzdává rodičovských práv k dítěti a předává jej objednavatelskému páru. U nás si vybírají páry náhradní matku samy. (Rumpík, 2010)

Objednavatelský pár – jedná se o pár, jehož motivem k využití náhradního mateřství je neschopnost ženy donosit dítě.

3.3 *Proces surrogátního mateřství*

Prvním předpokladem je vyhledání ženy, která bude ochotná být náhradní matkou. V případě, že je náhradní matka vdaná, musí dát souhlas i její manžel. V České republice je náhradní mateřství bezúplatné. Ovšem náhradní matka má nárok na úhradu výdajů, které jsou spojené s těhotenstvím a porodem. Výdaje platí otec dítěte. Mezi náhradní matkou a objednavatelským párem vzniká kontrakt, který zaručuje, že jim dítě bude bez problémů po porodu odevzdáno. Tato smlouva je z právního hlediska soudně nevymahatelná. (Císařová, Sovová, 2015)

Druhým krokem je umělé oplodnění náhradní matky. Dochází k implantaci vajíčka ženy z objednavatelského páru, které oplodnil její muž. (Rumpík, 2010)

Pokud se zjistí, že se oplodnění podařilo, muž z objednavatelského páru uzná, se souhlasem náhradní matky, otcovství. Tímto krokem získává všechna práva a povinnosti otce. Po porodu dítěte má náhradní matka povinnost se dítěte vzdát, a to je následně svěřeno do péče otce. Vzdání se dítěte musí být provedeno podle předpisů České republiky před příslušnými orgány. Poté žena z objednavatelského páru žádá o adopci dítěte. Jelikož se biologická matka dítěte zřekla, nemá soud důvod žádosti nevyhovět. (Císařová, Sovová, 2015)

3.4 *Možné komplikace při osvojení*

a) Náhradní matka odmítne souhlas s osvojením dítěte.

Jak již bylo zmíněno, mezi náhradní matkou a objednavatelským párem vzniká kontrakt, který není závazný. § 775 Nového Občanského zákoníku ustanovuje, že matkou dítěte je žena, která dítě porodila.

Tento případ nastal v USA pod označením Baby M case. Manželé Sternovi uzavřeli kontrakt s paní Mary Whitehead, která byla náhradní matkou. Paní Whitehead byla následně oplodněna spermii pana Sterna a po donošení dítěte měla převést na manžele rodičovská práva a povinnosti. Paní Whitehead se však rozhodla si novorozené dítě nechat. Soud rozhodl, že kontrakt mezi manželi Sternovými a paní Whitehead je neplatný a matkou dítěte je paní Whitehead, zatímco otcem dítěte je pan Stern. Zároveň soud svěřil dítě do osobní péče manželům Sternovým a umožnil paní Whitehead se pravidelně vídat se svojí dcerou. [online]

b) Manžel nebo manželka z objednatelského páru, popřípadě oba, odmítnou souhlas s osvojením dítěte.

Během procesu surogátního mateřství se mohou vyskytnout nečekané komplikace, například porod dítěte s vrozenou vadou, onemocnění náhradní matky, užívání návykových látek a úmrtí některého z objednatelského páru.

Zde lze uvést případ narození dvojčat, ve kterém objednatelský pár uzavřel kontrakt s náhradní matkou, která jim měla donosit jedno dítě. Náhradní matce se však narodila dvojčata, přičemž objednatelský pár odmítl převzít do svojí péče obě dvě děti s odvoláním se na kontrakt. [online]

c) Náhradní matka je vdaná, její manžel odmítne souhlas s osvojením dítěte.

V tomto případě platí § 776 odstavec 1 Nového Občanského zákoníku: *„Narodí-li se dítě v době od uzavření manželství do uplynutí třístého dne poté, co manželství zaniklo nebo bylo prohlášeno za neplatné a nebo poté, co byl manžel prohlášen za nezvěstného, má se za to, že otcem je manžel matky.“* (občanský zákoník)

3.5 Nepříznivé dopady na náhradní matku

V surogátním procesu se mohou dostavit u náhradní matky psychické potíže po předání dítěte objednatelskému páru. Dále může nastat situace, kdy si vytvoří pouto k plodu, společně s tím i pocit viny. Další ze situací by nastala, kdyby si náhradní matka vytvořila citový odstup k nenarozenému dítěti, který by vedl k chování ohrožujícím jeho zdraví. (Jadva, 2003)

Náhradní matka se může cítit vyloučená ze společnosti, může se dostavit hluboký zármutek a deprese. (Milliez, 2008)

V průběhu těhotenství se náhradní matka vystavuje riziku samovolného potratu, vícečetného nebo mimoděložního těhotenství a komplikacemi s tím spojenými. (Mansour, 2014)

3.6 Nepříznivé dopady na objednatelský pár

Golombok (2004) zmiňuje, že se partneři musí smířit s faktem, že mohou nastat situace, kdy náhradní matka potratí nebo naopak porodí více dětí a v nejhorším případě se náhradní matka rozhodne dítě nechat. Z toho vyplývá, že objednatelský pár pocítuje silnou nejistotu a může se u něj objevit úzkost. Dále uvádí, že nejbližší objednatelského páru mohou s náhradním mateřstvím nesouhlasit, a tak pár ztratí oporu svého okolí. (Golombok, 2004)

3.7 Dopady na narozené dítě

Rozdíly, které byly identifikovány mezi rodinami ze surogace a rodinami ostatními, ukazují na vyšší well-being a lepší adaptaci na rodičovství právě u surogátních rodin než u rodin vzniknuvších přirozenou cestou.“ (Golombok, 2004, str. 400)

Hobzová ve svém článku v časopise Psychosom uvádí: „*Jadva et al (2012) souhlasně předkládají svá pozitivní zjištění o rodinách ze surogace s tím, že v raném školním věku děti fungují oba typy rodin velmi dobře a nejsou zaznamenány zásadní negativní dopady subrogačního procesu. Děti ze surogace se cítily dobře ve vztahu ke své surogátní matce.*“ (Hobzová, online)

V roce 2014 Jadva a Imrie uvádějí ve svém výzkumu, že 86 % dětí mělo příznivý názor na podíl matky v surogačním procesu. Potomci kladně mluvili o rodinném životě a trávením společného času s vlastní matkou, včetně hrdosti za její skutek.

4 Etické aspekty náboženských skupin

4.1 Římskokatolické náboženství

Papež Pavel VI. vydal encykliku Humanae vitae, ve které se zabývá odpovědným rodičovstvím a manželskou láskou. Mimo jiné vyzývá k odpovědnému plánování rodiny pomocí metod přirozeného plánování rodičovství. Jan Pavel II. řekl: „*Manželská láska je jedinečnou účastí na tajemství života a lásky samého Boha.*“ Z čehož vyplývá, že pro římskokatolickou církev je asistovaná reprodukce nepřijatelná.

4.2 Judaismus

V Judaismu se říká: „*Vše, pro co není důvod, aby bylo zakázáno, je dovoleno, aniž musíme hledat důvod pro toto dovolení, neboť Tóra neuvádí vše, co je dovoleno, ale pouze to, co je zakázáno.* V Judaismu schvalují asistovanou reprodukci pouze v případě, že se jedná o spermie a vajíčka objednavatelského páru. (Schenker, 2011)

4.3 Islám

Citujeme-li Korán XXIII (str. 12), zjistíme, že apeluje na věřící slovy: „*Služebníci Boží, pečujte o sebe, Bůh nestvořil nemoc, pro kterou by nebyl lék, s výjimkou jedné – stáří.*“ Z čehož vyplývá, že Islám přijímá asistovanou reprodukci,

kteřá bude využita k léčení neplodnosti (Pilka L., Rumpík D., Koudelka M., Prudil L., 2009)

5 Surogátní mateřství v České republice

Surogační proces není v České republice legislativně upraven, z čehož plyne, že není ani zakázán ani povolen. V současné právní úpravě se náhradního mateřství týká zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, který zmiňuje výjimku, a to: *„Kdy v případě náhradního mateřství neplatí vyloučení osvojení mezi osobami spolu příbuznými v přímé linii a mezi sourozenci.“*

Dle § 775 zákona č. 89/2012 Sb., občanského zákoníku, *„je matkou dítěte žena, které je porodila. Nastávající rodiče, kteří po porodu přijmou novorozence do péče, poji s dítětem obvykle genetická vazba. V česky psaných textech není snadné nalézt terminologickou shodu pro označení těchto osob, objevují se termíny: objednavatelský pár, genetiční rodiče, pověřující pár, biologičtí rodiče, přijímací pár.“* (Mitlohner, Sovová, 2015, str. 9)

V České republice prošlo surogátním mateřstvím několik neplodných párů. Soudy ve všech případech souhlasily s osvojením. Nebyl nalezen žádný případ, kdy bylo osvojení zamítnuto.

6 Surogátní mateřství ve světě

Ve světě existují státy, které náhradní mateřství zakazují, které ho povolují a státy, které ho nemají nijak zákonem upravené. Z čehož vyplývá, že náhradní mateřství ve světě není jednotně právně upraveno.

Mezi země, které náhradní mateřství zakazují, patří například Rakousko, Německo nebo Francie. V USA si každý stát určuje svá pravidla, v některých státech se zakazuje, někde povoluje a jinde se o něm vůbec nehovoří, tudíž nemají žádná právní ustanovení. Státy, které ho povolují, jsou například Florida a Texas. V Indianě, Michiganu a v New Yorku je náhradní mateřství zakázáno. Mezi státy, které se o náhradním mateřství nezmiňují, patří například Georgie a Montana. Existuje více zemí, které surogátní mateřství povolují, než zemí, které ho zakazují.

Mezi země, které ho povolují, patří například Řecko, Nepál, Rusko, Ukrajina a tak dále. (Families through surrogacy, 2015)

6.1 Rusko

Na žádost čtyřadvacetiletého muže bylo v surogátním programu v St. Petersburgu v roce 1995 implantováno embryo náhradní matce. Zmiňovaný muž byl svobodný, bezdětný a neměl partnerku. Děti si přál. Náhradní matka otěhotněla na první pokus a čekala dokonce dvojčata. Ovšem těhotenství bylo rizikové. Matku museli pětkrát hospitalizovat, aby těhotenství udrželi. Děti se narodily ve 32. týdnu, vážily přes dvě kila a na svět přišly císařským řezem. (Борисова, 2014)

V Rusku je tedy surogátní mateřství legální a je upraveno v zákoně o rodině Ruské federace z roku 1995. Podle řádu Ministerstva zdravotnictví Ruské federace může být náhradní matkou jen žena, která vyhovuje kritériím řádu.

6.2 Izrael

Patří mezi první státy, které přijaly zákonnou formu náhradního mateřství. V březnu 1996 byl uznán zákon “Surrogacy Agreements Law“. Tento zákon udává přesné podmínky pro surogační proces.

Objednavatelský pár podává žádost s posudkem od lékaře, který dokazuje neplodnost ženy. Po schválení žádosti vzniká dohoda o náhradním mateřství, která musí být podepsána za přítomnosti výboru. Dále náhradní matka nesmí být příbuzná s nikým z objednavatelského páru a musí být svobodná. Další podmínkou schválení dohody je, že náhradní matka musí být stejného náboženského vyznání jako žena z objednavatelského páru. (Levush, 2012)

6.3 USA

Ve Spojených státech amerických existují státy, kde je surogátní mateřství zákonem schváleno, například na Floridě, v Texasu. Dalším případem jsou státy, kde nepřijaly žádnou právní úpravu obdobně jako u nás v České republice. Těmito státy jsou na příklad Georgie, Colorado, Montana a Kalifornie. Posledním případem jsou státy, kde je surogátní mateřství výhradně zakázáno, například v Michiganu, Indianě a New Yorku. Případné využití náhradního mateřství je bráno jako trestný čin. Z toho vyplývá, že každý stát si určuje svá pravidla a nefunguje zde komplexní zákonná úprava pro všechny státy. (Sclater, 2003)

6.4 Velká Británie

Ve Velké Británii je náhradní mateřství zákonem schváleno, ale jsou zde různá právní omezení. V této zemi nemůže objednavatelský pár podávat inzerát, ve kterém by hledal náhradní matku, ani žena nesmí inzerovat sama sebe jako náhradní matku. Z důvodu, že ve Velké Británii je zakázáno provádět náhradní mateřství za cílem zisku. (Surrogacy UK)

Existují zde agentury, které se řídí určitými zásadami. Mezi tyto zásady pro náhradní matku spadá například trestní bezúhonnost, zdravý životní styl, žádné užívání návykových látek (drogy, alkohol, cigarety). Náhradní matka musí mít alespoň jedno dítě a její manžel musí svobodně souhlasit s náhradním mateřstvím.

Objednavatelský pár musí dodržovat některé zásady, jako například, že se musí jednat o manžele nebo partnery, dítě musí nést geny alespoň jednoho z páru a alespoň jeden z páru musí být občanem Velké Británie. (Surrogacy UK)

6.5 Ukrajina

Na Ukrajině je náhradní mateřství povoleno, a to i za účelem dosažení zisku. Ukrajina se tak stává nejvyhledávanější destinací zahraničních objednavatelských párů. Na Ukrajině je objednavatelský pár považován za biologické rodiče již od okamžiku početí a jsou zapsáni v rodném listu, aniž by byla uvedena náhradní matka. Vyžaduje se pouze písemný souhlas všech stran, které se účastní surogačního procesu. Ukrajinské právní předpisy přesně neustanovují komerční náhradní mateřství. Výsledkem je, že dohody o náhradě jsou samostatné a vymahatelné. Dohoda o náhradě musí být písemná a podepsaná před notářem. Podle ukrajinských pravidel pro statistickou registraci mohou cizinci požádat o registraci narození dítěte u ukrajinského statistického úřadu. Není třeba žádných zvláštních povolení od komise, soudu, ani jiné instituce. Není vyžadován žádný postup při adopci. (Ukrainian Surrogacy Laws)

7 Známé osobnosti, které využili metodu náhradního mateřství

7.1 Kim Kardashian

Kim se označuje jako propagátorka náhradního mateřství. Své první dvě děti odnosiла sama a další dvě děti si nechala odnést různými náhradními matkami.

Pro metodu náhradního mateřství se rozhodla z důvodu závažných zdravotních komplikací po prvních dvou těhotenstvích.

7.2 *Robbie Williams*

Robbie se svojí manželkou má čtyři děti, z toho dvě děti odnosila náhradní matka. Děti nesou genetickou informaci po obou z rodičů. Důvod, proč se rozhodli pro náhradní mateřství, není známý.

7.3 *Sarah Jessica Parker*

Znamé herečce se nedařilo několik let otěhotnět, a proto se rozhodla pro náhradní mateřství. V roce 2009 jí náhradní matka porodila dvojčata.

7.4 *Nicol Kidman*

Nicol se stala matkou třemi různými způsoby. Dvě děti jsou adoptované, jednu dceru sama porodila a čtvrté dítě odnosila náhradní matka.

7.5 *Ricky Martin*

V roce 2008 využil metodu náhradního mateřství i zpěvák LGBT komunity. Náhradní matka mu porodila dvojčata. Ricky v jednom z rozhovorů uvádí, že náhradní matka nebyla pro něj pouze pronajaté lůno. Považuje jí za anděla ve svém životě. [online idnes]

7.6 *Michal a David Vaníčkovi*

Znamí čeští influenceři zveřejňují na sociální síti zvané Instagram pod pseudonymem Dva tátové příběh od doby, kdy jim náhradní matka z Ameriky porodila dvojčata.

8 Cíl práce a výzkumné otázky

8.1 Cíl práce

Cílem bakalářské práce je zmapovat názory mladé generace na problematiku surogátního mateřství. Bakalářská práce by měla vést k širšímu obeznámení s touto, v současné době stále častěji diskutovanou, problematikou.

8.2 Hypotézy

H1: Mladá generace je více nakloněná k surogátnímu mateřství než k adopci.

H2: Ženy mají kladnější přístup k surogátnímu mateřství než muži.

8.3 Operacionalizace pojmů

Mladá generace – pro účely této práce se označení mladá generace vztahuje na lidi s datem narození v rozmezí let 1980 - 2002

Surogátní mateřství – jedna z metod asistované reprodukce, kdy náhradní matka donosí dítě objednavatelskému páru

Adopce – jedna z forem náhradní rodinné péče, která si dává za cíl založit taková vztah mezi osvojitelem a osvojencem, jaký je přirozený mezi rodiči a dětmi

9 Metodika práce

9.1 Použitá metodika

V bakalářské práci byla použita kvantitativní výzkumná strategie. Disman (2011) uvádí, že cílem kvantitativního výzkumu je testování existujících hypotéz a teorií. Podle Linderové et. al. (2016) je tato strategie využívána za situace, kdy potřebujeme zodpovědět otázky kolik a co. Byla zvolena metoda dotazování, s technikou vlastního dotazníku. Dotazník musí být anonymní, musí mít jasně formulované otázky. Tyto otázky by neměly ovlivňovat názory respondentů. Dotazník by měl mít určité vlastnosti jako například validitu, reliabilitu a praktičnost. (Chráska, 2016).

Vojtíšek (2012) uvádí, že výhodou dotazníku je získání mnoha informací za velmi krátký čas. Jako nevýhodu naopak uvádí nízkou návratnost dotazníku zpět k výzkumníkovi. Podle Reichela (2009) je úspěchem, když návratnost dotazníků dosahuje 60-70 % nad 100 respondentů.

Podle Hendla (2016) je důležité, aby výzkumník měl od respondenta souhlas se zpracováním dat, která zpracuje ve své bakalářské práci.

9.2 Zpracování získaných dat

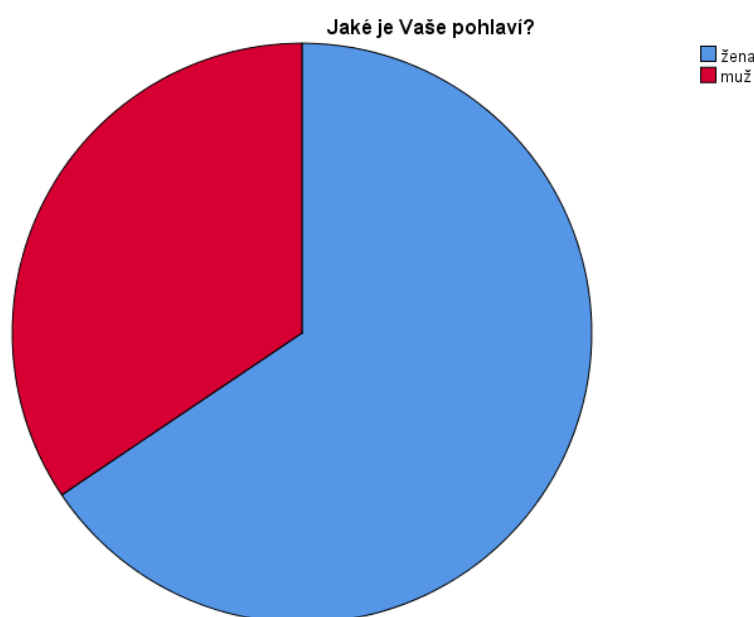
Dotazníkové šetření se uskutečnilo v měsíci lednu 2020. Poté byly všechny odpovědi z dotazníků zaznamenány do programu MS Excel, a tím byla vytvořena datová matice. Následně byla vytvořena popisná statistika. Následně proběhlo testování hypotéz v programu SPSS.

10 Výsledky

Tato kapitola se bude zabývat analýzou dat, která byla zjištěna za pomoci dotazníků. Dotazník byl zpracován ve spolupráci s Annou Chlastákovou. Jmenovaná měla obdobné téma své bakalářské práce, ovšem zaměřené na legislativní stránku dané problematiky. Byl použit identický dotazník z důvodu možnosti porovnání dvou věkových kohort, jež jsou uvedeny v závěru této kapitoly. Jsou zde uvedeny výsledky výzkumu pomocí grafů, které jsou následně popsány. Výzkumu se účastnilo celkem 151 respondentů. Návratnost činila 100 % díky tomu, že nebyl rozeslán elektronicky, ale byl vybírán osobně. Bohužel 26 dotazníků muselo být vyloučeno. Důvodem bylo nesplnění podmínky posuzovaného věku respondentů.

10.1 Popisná statistika

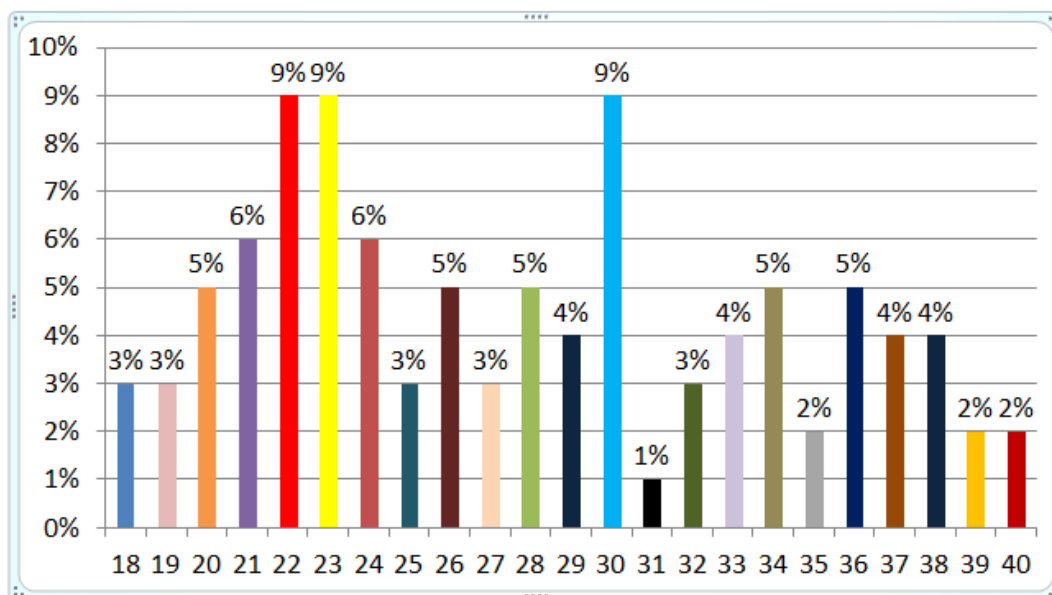
Otázka 1: Jaké je Vaše pohlaví?

Zdroj: Vlastní výzkum

Graf č. 1 znázorňuje rozdělení respondentů z hlediska pohlaví. Z celkového počtu respondentů bylo zastoupeno 66 % žen v počtu 99. Mužské zastoupení tvoří 34 % z celkového počtu 151 respondentů. Celkem byl dotazník vyplněn 52 muži. Z grafu je zřejmé, že procentuálně jsou více zastoupeny ženy než muži.

Otázka č. 2: Jaký je Váš věk?

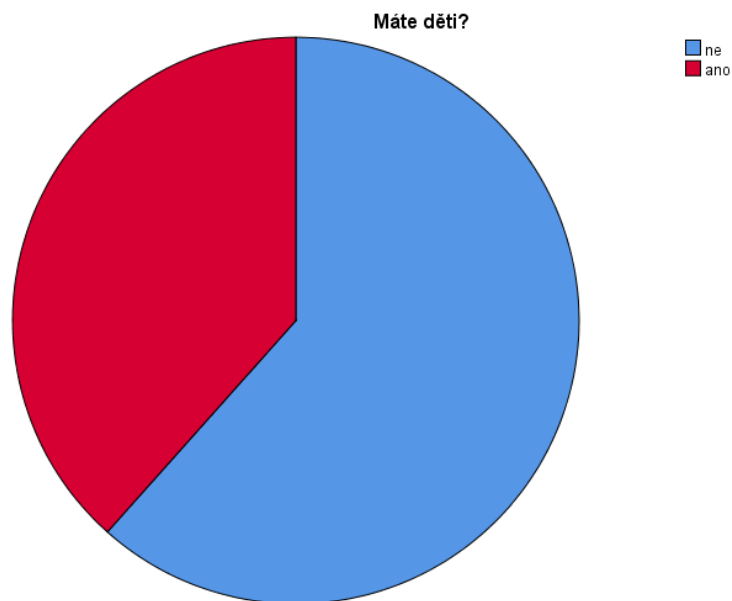

Zdroj: Vlastní výzkum

Z věkového rozdělení je patrné, že největší zastoupení respondentů je ve věku 22 a 23 let – tvoří je 9%.

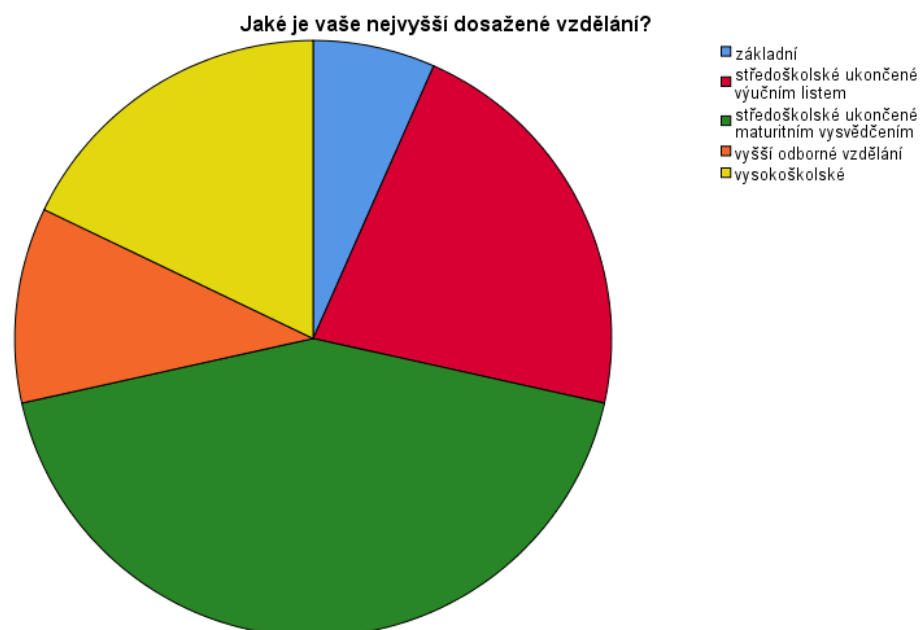

Otázka č. 3: Máte děti?

Z celkového počtu 151 respondentů graf č. 3 ukazuje, kolik z dotazovaných má děti. Z grafu můžeme vyčíst, že bezdětných je většina, a to v zastoupení 62 %. Oproti tomu 58 respondentů (38 %) uvedlo, že mají alespoň jedno dítě.

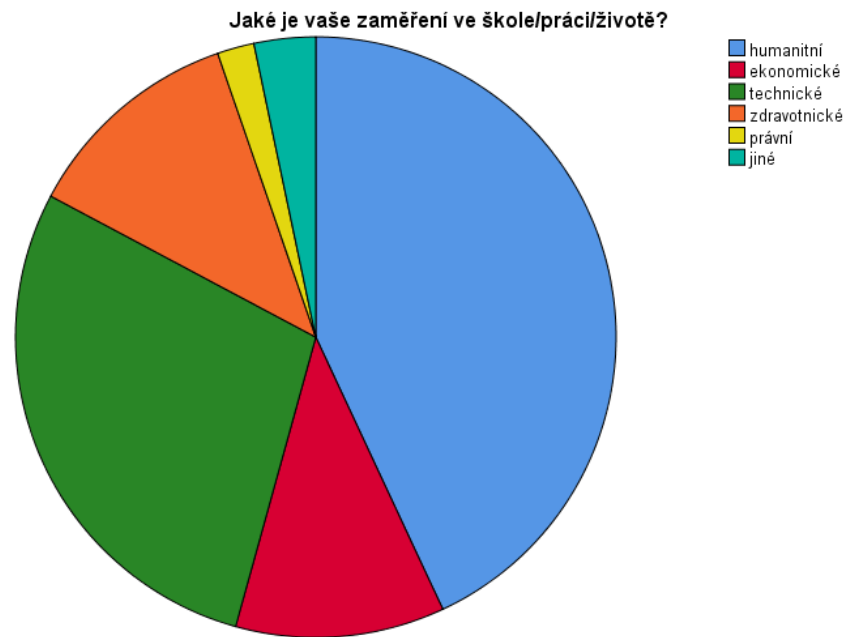
Otázka č. 4: Jaké je Vaše nejvyšší dosažené vzdělání?

Zdroj: Vlastní výzkum

Graf č. 4 znázorňuje, že nejvyšší dosažené vzdělání u respondentů je středoškolské, ukončené maturitním vysvědčením v počtu 65 (43 %). Nejmenší zastoupení měli respondenti se základním vzděláním v počtu 10 (7 %).

Otázka č. 5: Jaké je Vaše zaměření ve škole/práci/životě?

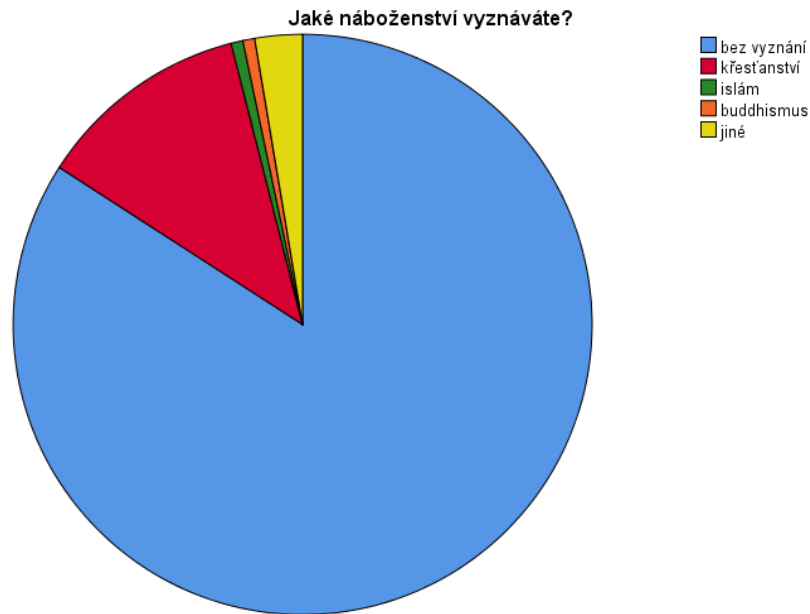

Zdroj: Vlastní výzkum

Graf č. 5 znázorňuje rozdělení respondentů podle zaměření v životě. Větší část respondentů tvoří humanitní zaměření. Takto odpovědělo 65 respondentů (43 %).

Dále následovalo technické zaměření v počtu 43 respondentů (29 %). V rozmezí 11-12 % respondentů odpovědělo zaměření ekonomické a zdravotnické. Nejnižší zastoupení mělo právní zaměření. Odpověděli pouze 3 respondenti (2 %).

Otázka č. 6: Jaké náboženství vyznáváte?

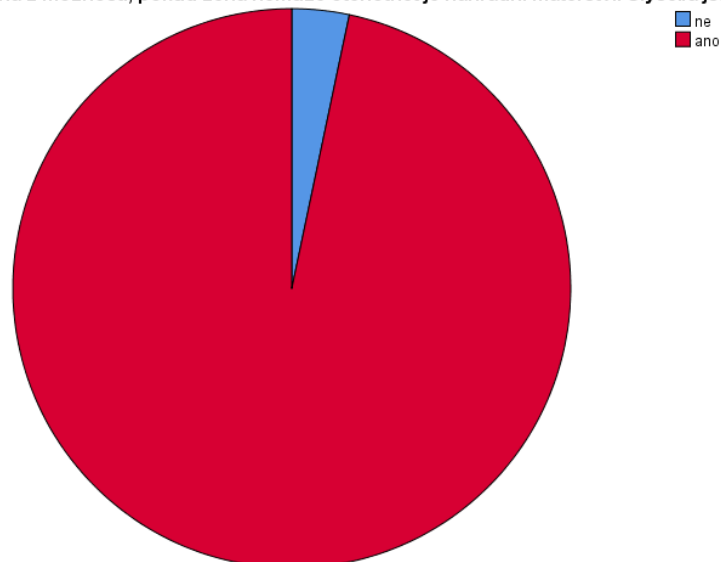

Zdroj: Vlastní výzkum

Z celkového počtu respondentů (151) odpovědělo 127 (84 %), že jsou bez vyznání. V počtu 18 (12 %) vybralo odpověď křesťanství. Nejmenší zastoupení měl islám a buddhismus s počtem 1 (1 %).

Otázka č. 7: Jedna z možností, pokud žena nemůže otěhotnět je náhradní mateřství. Slyšel/a jste někdy o tom?

Jedna z možností, pokud žena nemůže otěhotnět je náhradní mateřství. Slyšel/a jste někdy o tom?

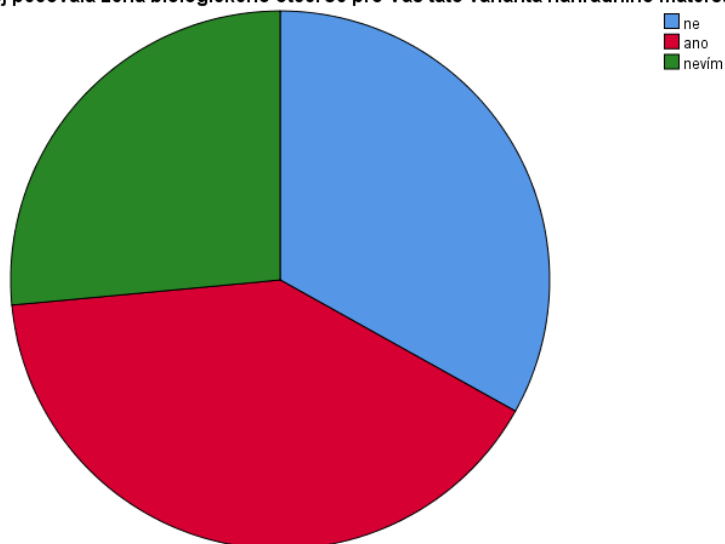

Zdroj: Vlastní výzkum

Většina respondentů v počtu 146 (97 %) odpověděla, že už někdy o náhradním mateřství slyšela. Ostatní v počtu 5 (3 %) o možnosti náhradního mateřství nevěděla.

Otázka č. 8: Náhradní mateřství bylo dříve využíváno kvůli udržení rodu. Potomek byl zplozen s jinou ženou, ale po porodu o něj pečovala žena biologického otce. Je pro Vás tato varianta náhradního mateřství přijatelná?

Náhradní mateřství bylo dříve využíváno kvůli udržení rodu. Potomek byl zplozen s jinou ženou, ale po porodu o něj pečovala žena biologického otce. Je pro Vás tato varianta náhradního mateřství přijatelná?

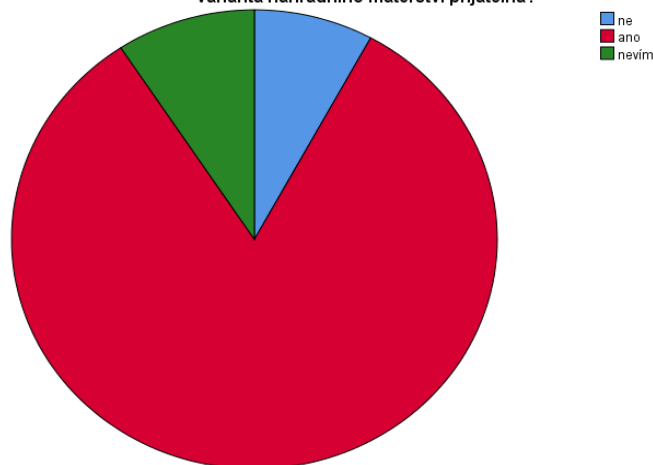

Zdroj: Vlastní výzkum

Graf č. 8 znázorňuje, zda je pro respondenty přijatelné dřívější náhradní mateřství. Většina respondentů vybrala možnost ano, v zastoupení 61 respondentů (40 %). Pro 50 respondentů (33 %) tato varianta byla nepřijatelná a zvolili možnost ne. 40 respondentů (27 %) vybralo možnost nevím.

Otázka č. 9: V současnosti mají páry díky umělému oplodnění a náhradní matce biologického potomka. Je pro Vás tato varianta náhradního mateřství přijatelná?

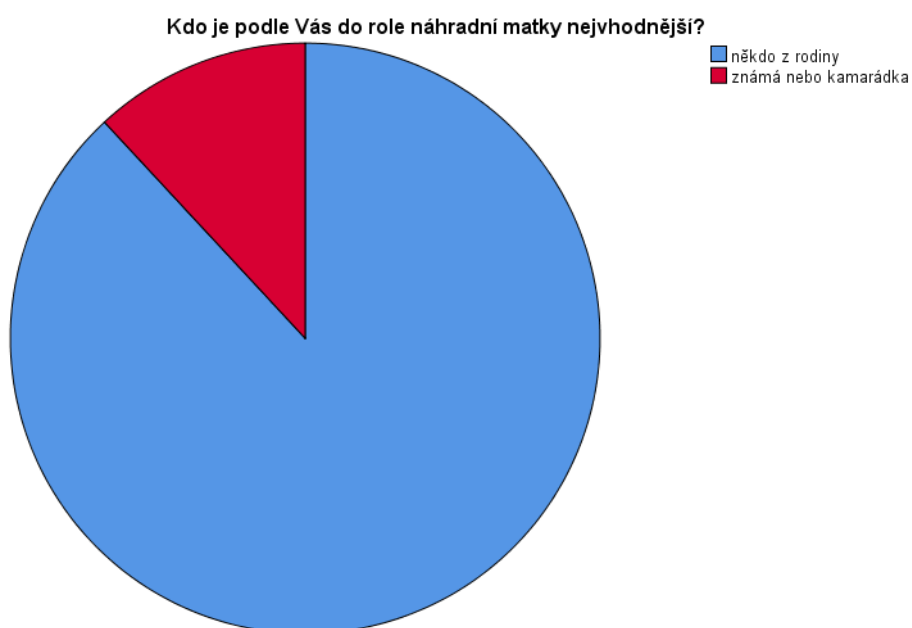
V současnosti mají páry díky umělému oplodnění a náhradní matce biologického potomka. Je pro Vás tato varianta náhradního mateřství přijatelná?

Zdroj: Vlastní výzkum

Oproti grafu č. 8, kdy pro 33 % respondentů nebyla dřívější varianta přijatelná, v současnosti je nepřijatelná pouze pro 8 %. Z grafu vyplývá, že pro 125 respondentů (83 %) je tato varianta přijatelná.

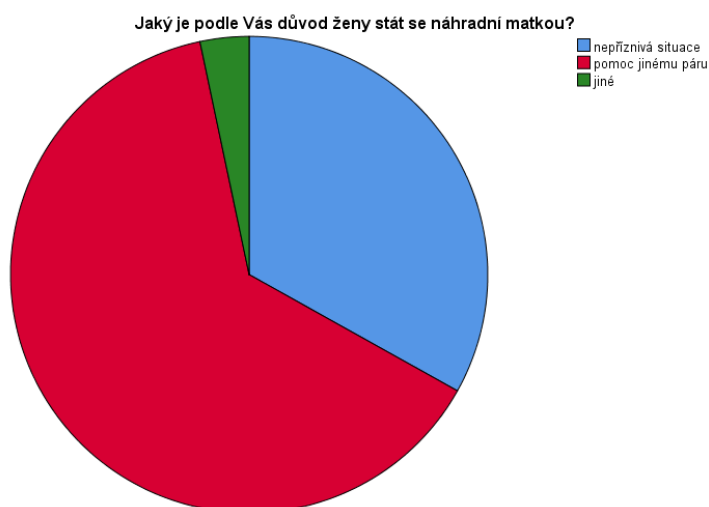
Otázka č. 10: Kdo je podle Vás do role náhradní matky nejvhodnější?

Zdroj: Vlastní výzkum

Graf č. 10 zobrazuje, kdo je pro respondenty nejvhodnější pro roli náhradní matky. 133 respondentů (88 %) vybralo možnost někdo z rodiny. Zbýlých 18 respondentů (12 %) vybralo pro roli náhradní matky spíše známou nebo kamarádku.

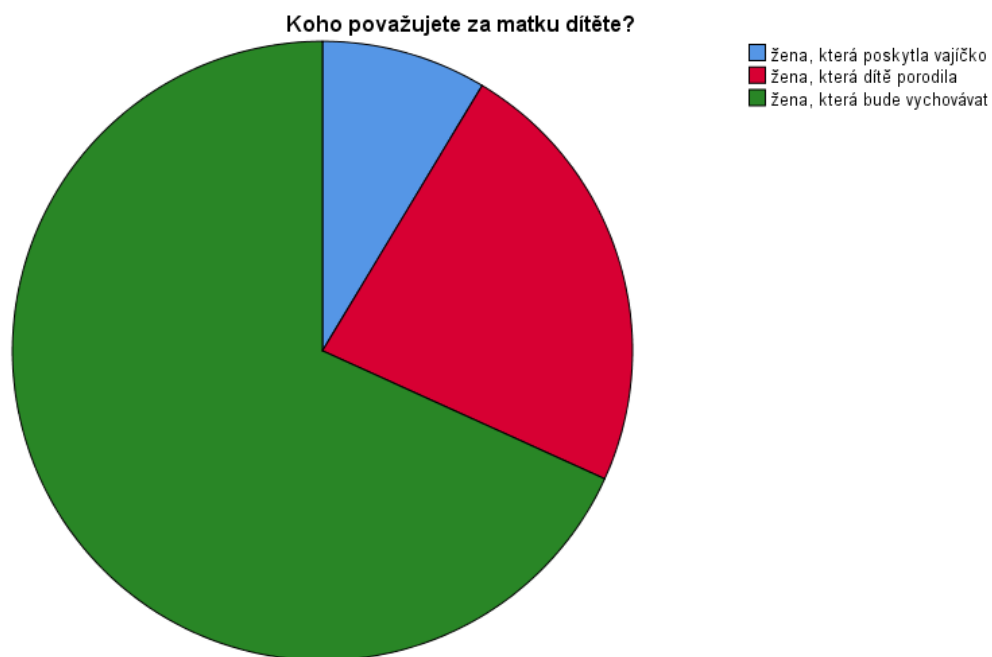
Otázka č. 11: Jaký je podle Vás důvod ženy stát se náhradní matkou?

Zdroj: Vlastní výzkum

Graf č. 11 ukazuje, důvody pro volbu náhradní matky. Většina respondentů v počtu 96 (64 %) odpověděla pomoc jinému páru. Možnost řešení nepříznivé situace zvolilo 50 respondentů (33 %). Ostatní v počtu 5 (3 %) vybrali možnost jiné.

Otázka č. 12: Koho považujete za matku dítěte?

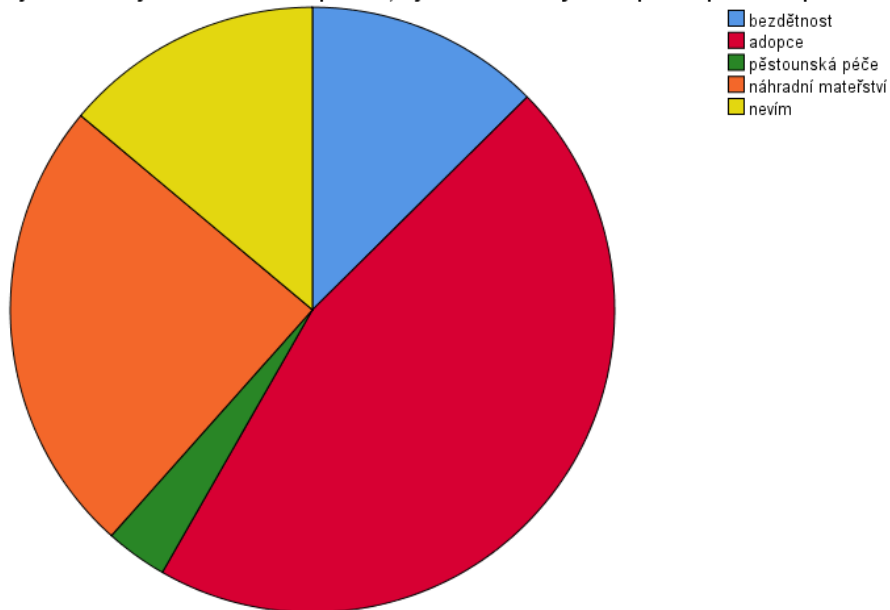

Zdroj: Vlastní výzkum

Graf č. 12 znázorňuje, koho respondenti považují za matku dítěte. Ženu, která bude dítě vychovávat, zvolilo 103 respondentů (68 %). Z grafu vyplývá, že 35 respondentů (23 %) zvolilo možnost žena, která dítě porodila. Ostatní, v počtu 13 (9 %) odpovědělo žena, která poskytla vajíčko.

Otázka č. 13: Pokud je žena z nějakého důvodu neplodná, k jaké variantě byste se pravděpodobně přiklonil/a Vy?

Pokud je žena z nějakého důvodu neplodná, k jaké variantě byste se pravděpodobně přiklonil/a Vy?

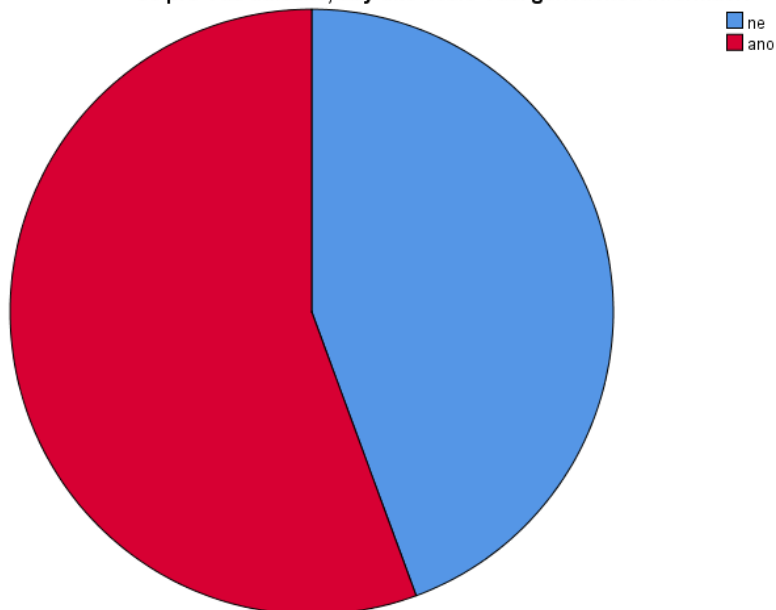

Zdroj: Vlastní výzkum

Graf č. 13 ukazuje, že 69 respondentů (46 %) by se přiklonilo k variantě adopce. K variantě náhradního mateřství se přiklonilo 37 respondentů (25 %). Možnost bezdětnosti by vybralo 19 respondentů (13 %). Pěstounskou péči by zvolilo 5 respondentů (3 %) a možnost nevím odpovědělo 21 respondentů (14 %).

Otázka č. 14: Je pro Vás důležité, aby dítě neslo Vaši genetickou informaci?

Je pro Vás důležité, aby dítě neslo Vaši genetickou informaci?

Zdroj: Vlastní výzkum

Z grafu č. 14 vyplývá, že pro 84 respondentů (56 %) je důležité, aby dítě neslo jejich genetickou informaci. Pro ostatních 67 respondentů (44 %) to není podstatné.

Otázka č. 15: Znáte někoho ve svém okolí, kdo byl náhradní matkou?

Zdroj: Vlastní výzkum

Graf č. 15 ukazuje, že 134 respondentů (89 %) nezná nikoho ve svém okolí, kdo byl náhradní matkou. Zbýlých 17 respondentů (11 %) zná někoho, kdo byl náhradní matkou.

Otázka č. 16: Považujete náhradní mateřství za obchod s lidmi?

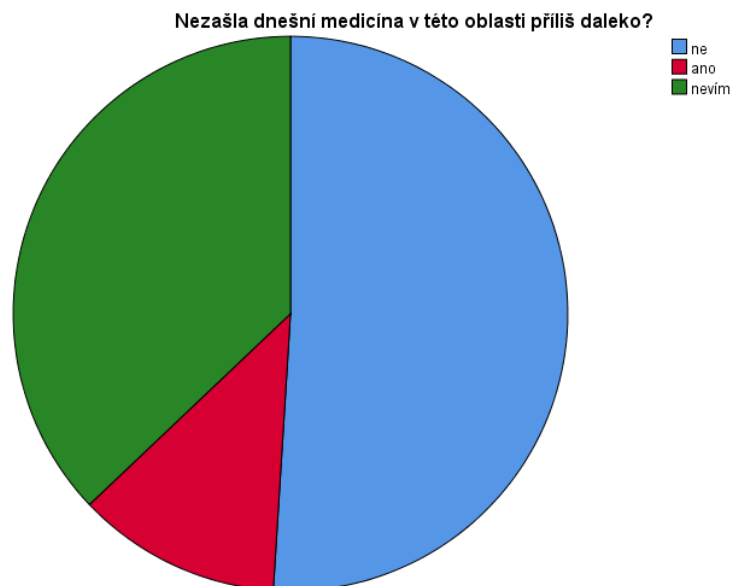

Zdroj: Vlastní výzkum

Graf č. 16 znázorňuje, kolik respondentů považuje náhradní mateřství za obchod s lidmi. Většina respondentů v počtu 120 (80 %) náhradní mateřství za obchod s lidmi nepovažuje. Ostatní 31 respondentů (20 %) je toho názoru, že náhradní mateřství je obchod s lidmi.

Otázka č. 17: Nezašla dnešní medicína v této oblasti příliš daleko?

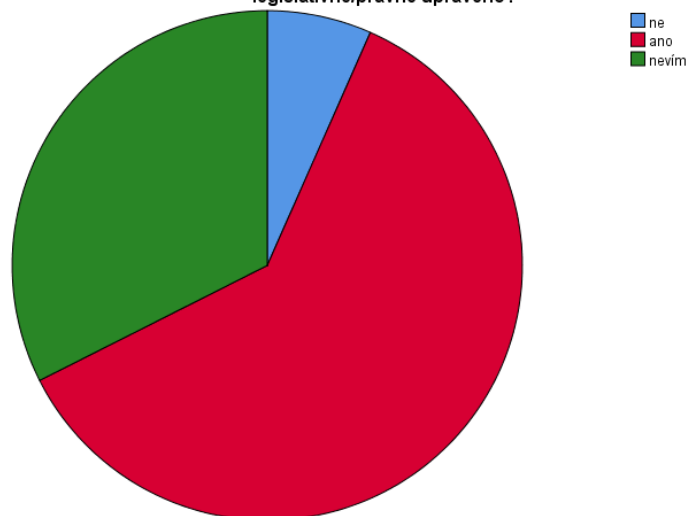

Zdroj: Vlastní výzkum

Graf č. 17 ukazuje, že 18 respondentů (12 %) si myslí, že dnešní medicína zašla příliš daleko. Většina respondentů v počtu 77 (51 %) si toto tvrzení nemyslí. 56 respondentů (37 %) zvolilo možnost nevím.

Otázka č. 18: Náhradní mateřství v České republice není zakázáno, ani povoleno. Mělo by být podle Vás náhradní mateřství legislativně/právně

Náhradní mateřství v České republice není zakázáno ani povoleno. Mělo by být podle Vás náhradní mateřství legislativně/právně upraveno?

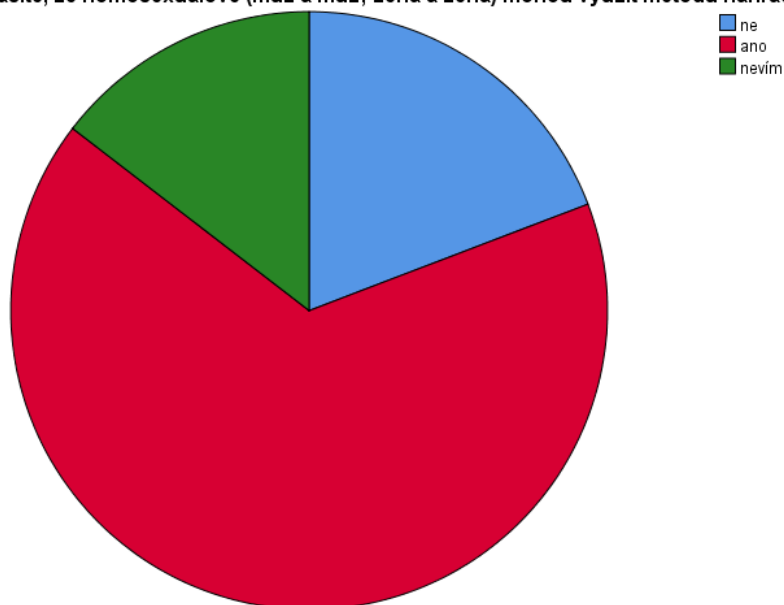

Zdroj: Vlastní výzkum

Z grafu č. 18 vyplývá, že 92 respondentů (61 %) si myslí, že by náhradní mateřství mělo být legislativně upraveno. Možnost, že by náhradní mateřství nemělo být právně upraveno, zvolilo 10 respondentů (7 %) a zbylých 49 respondentů (33 %) zvolilo možnost nevím.

Otázka č. 19: Souhlasíte, že homosexuálové (muž a muž; žena a žena) mohou využít náhradního mateřství?

Souhlasíte, že homosexuálové (muž a muž; žena a žena) mohou využít metodu náhradního mateřství?

Zdroj: Vlastní výzkum

Graf č. 19 poukazuje na to, že 100 respondentů (66 %) souhlasí s tím, aby homosexuálové využívali náhradní mateřství. 29 respondentů (19 %) bylo proti, aby homosexuálové tuto metodu náhradního mateřství využívali. Možnost nevím zvolilo 22 respondentů (15 %).

11 Statistické zpracování hypotéz

Statistické vyhodnocení proběhlo v programu Microsoft Excel a pomocí statistického programu IBM SPSS.

H1: Mladá generace je více nakloněná k surogátnímu mateřství než k adopci.

Tabulka č. 1

	Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
0 bezdětnost	19	12,6	12,6	12,6
1 adopce	69	45,7	45,7	58,3
2 pěstounská péče	5	3,3	3,3	61,6
3 náhradní mateřství	37	24,5	24,5	86,1
4 nevím	21	13,9	13,9	100,0
Total	151	100,0	100,0	

Zdroj: Vlastní výzkum

Tabulka č. 1 znázorňuje náklonnost mladé generace k možnostem asistované reprodukce. Možnost adopce byla zastoupena 69 respondenty (45,7 %), kteří se k této variantě přiklonili. Oproti tomu, k náhradnímu mateřství bylo nakloněno 37 respondentů (24,5 %). Tuto hypotézu vyvrátila otázka č. 13 – Pokud je žena z nějakého důvodu neplodná, k jaké variantě byste se pravděpodobně přiklonil/a Vy?

H2: Ženy mají kladnější přístup k surogátnímu mateřství než muži.

Tabulka č. 2

	Ano	Ne	Nevím	Celkem
Ženy	81	9	9	99
Muži	44	3	5	52
Procenta	81,9	84,6		

Zdroj: Vlastní výzkum

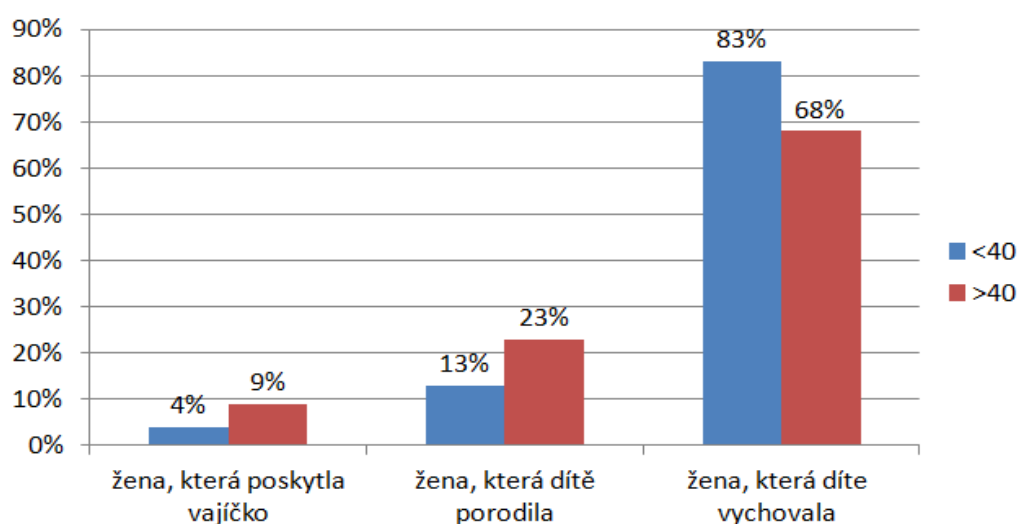
Tabulka č. 2 vyobrazuje přístupy žen a mužů k surogátnímu mateřství. Z této tabulky vyplývá, že kladnější přístup k surogátnímu mateřství mají muži. Z celkového počtu mužů odpovědělo ano 84,6 %. Nejedná se o markantní rozdíl ve srovnání s procentem žen (81,9 %). Tuto hypotézu vyvrátila otázka č. 9 – V současnosti mají

páry díky umělému oplodnění a náhradní matce biologického potomka. Je pro Vás tato varianta náhradního mateřství přijatelná?

12 Porovnání studií vybraných výsledků bakalářské práce na téma Názory generace 40+ na surogátní mateřství

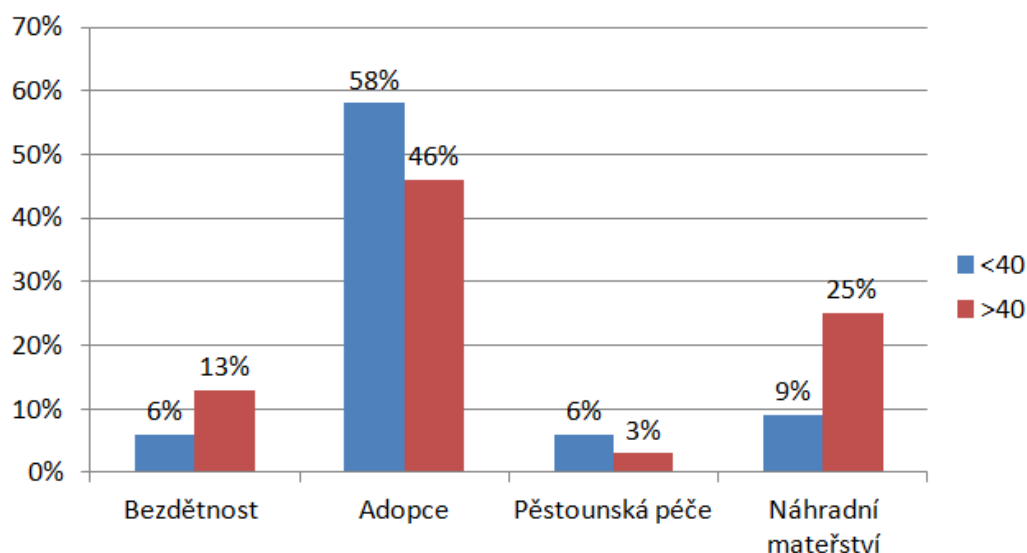
12.1 V jakých bodech se názory mladé generace a generace starší 40 let liší :

Otázka č. 12: Koho považuje za matku dítěte?

Z grafu vyplývá, že generace nad 40 let, považuje matku jako ženu, která dítě vychová. Oproti tomu mladší generace se přiklání i k variantě, že je to žena, která dítě porodila. Odpověď, že matka je ta, která dítě porodila, zvolilo 23 % (35 respondentů ze 151) mladé generace. Oproti tomu starší generace takto odpověděla v pouhých 13 % (13 respondentů z 97).

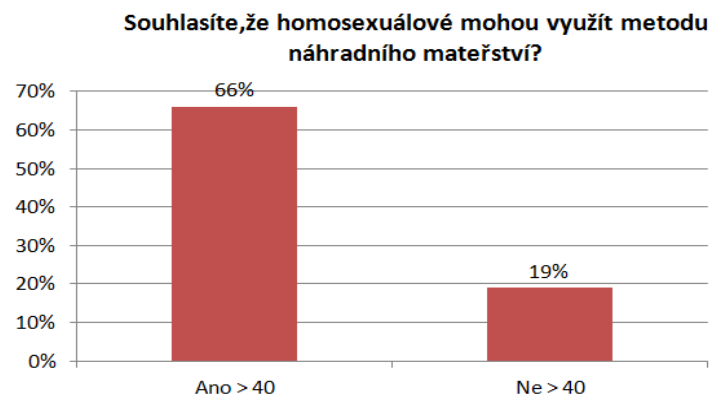
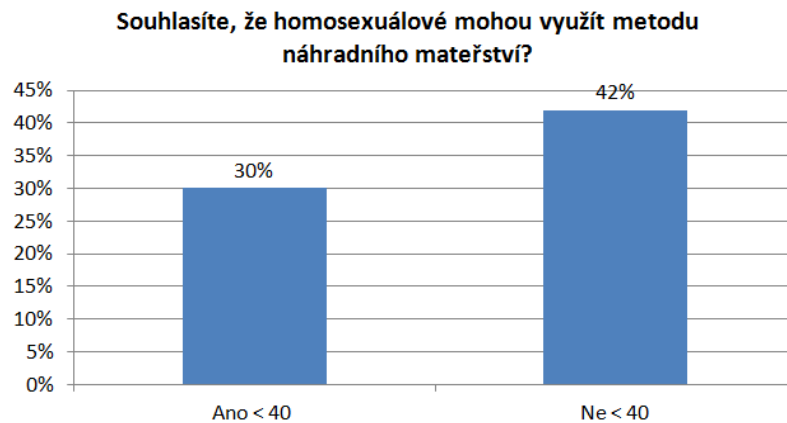
Otázka č. 13: Pokud je žena z nějakého důvodu neplodná, k jaké variantě byste se pravděpodobně přiklonil/a Vy?

Tento graf nám ukazuje, že mladší generace je více otevřená k metodě náhradního mateřství. Ostatní varianty, které řeší neplodnost, jsou si velmi procentuálně podobné. Například možnost adopce zvolilo 58 % (56 respondentů z 97) lidí nad 40 let a 46 % (69 respondentů ze 151) mladé generace. Nejzajímavějším zjištěním je, že odpověď náhradní mateřství nezvolil ani jeden muž ze starší generace. Oproti tomu k této variantě se přiklonilo 15 mužů do 40 let – viz tabulka.

	40 +	Muži	ženy	>40	muži2	ženy
Bezdětnost	6%	1	5	13%	8	11
Adopce	58%	19	37	46%	17	52
Pěstounská péče	6%	2	4	3%	2	3
Náhradní mateřství	9%	0	9	25%	15	22

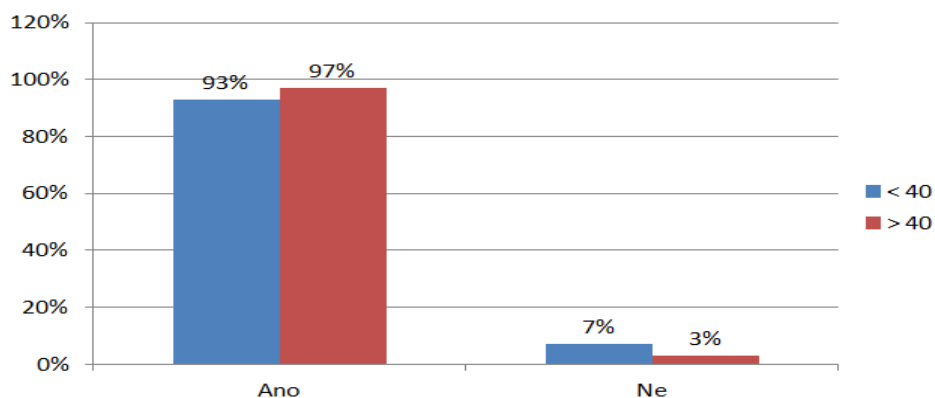
Otázka č. 19: Souhlasíte, že homosexuálové mohou využít metodu náhradního mateřství?

Tyto grafy se velmi liší. Lidé nad 40 let jsou více proti tomu, aby homosexuální páry využívaly metodu náhradního mateřství. Oproti tomu lidé ve věku 18 – 40 let jsou úplně jiného názoru. Graf znázorňuje, že mladší generace souhlasí s tím, aby homosexuálové tuto metodu využívali. 42 % (41 respondentů z 97) starší generace zvolilo možnost nesouhlasu s tím, aby homosexuální páry využívaly metodu náhradního mateřství. Mladší generace byla proti pouze v 19 % (29 respondentů ze 151).

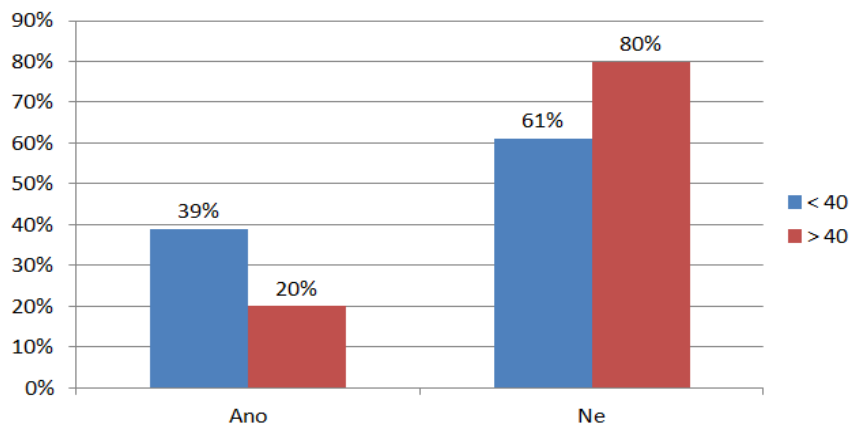
V jakých bodech se názory mladé generace a starší generace shodují.

Otázka č. 7: Jedna z možností, pokud žena nemůže otěhotnět, je náhradní mateřství. Slyšel/a jste někdy o tom?

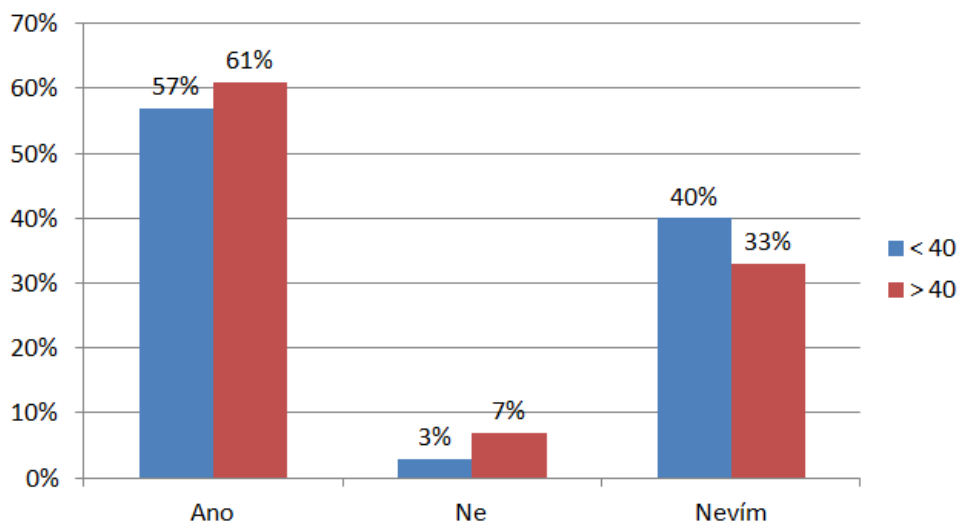
V tomto grafu můžeme vidět, že informovanost o náhradním mateřství je rozšířená jak u mladé, tak i u starší generace. Na tuto otázku odpovědělo kladně 93 % ze starší generace (90 respondentů z 97). Mladší generace zvolila možnost ano v 97 % (146 respondentů ze 151).

Otázka č. 10: Považujete náhradní mateřství za obchod s lidmi?

Na tuto otázku se také názory shodovaly. Starší generace odpověděla v zastoupení 61 % (59 respondentů z 97), že náhradní mateřství nepovažují za obchod s lidmi. Stejně to je i u mladé generace v počtu 120 respondentů (80 %).

Otázka č. 18: Náhradní mateřství v České republice není zakázáno ani povoleno. Mělo by být podle Vás náhradní mateřství legislativně/právně upraveno?

Z grafu vyplývá, že se názory shodují v odpovědi ano, ne i nevím. Odpověď ano zvolilo 57 % (55 respondentů z 97) starší generace a 61 % mladé generace (92 respondentů ze 151).

Dokonce i podobný počet respondentů zvolilo neutrální odpověď nevím – 40 % (39 respondentů z 97) starší generace a 33 % (49 respondentů ze 151) mladé generace.

13 Diskuze

Surogátní mateřství je v současné době velmi diskutovanou technikou řešení neplodnosti nebo jiných důvodů nemožnosti počít dítě přirozenou cestou. Surogátní mateřství, neboli náhradní mateřství, je jednou z metod asistované reprodukce, kdy jiná žena odnese a porodí dítě, které následně předá objednavatelskému páru. (Konečná, 2017) Využitelnost v České republice

Teoretická část bakalářské práce spočívá ve vysvětlení pojmů jako je surogátní mateřství, náhradní matka a objednavatelský pár. Osvětluje specifickou tuto metodu a jen okrajově se dotýká legislativního procesu náhradního mateřství. Tato část se zabývá hlavně etickými dilematy, jako jsou například dopady na dítě, čímž se zabýval například Golombok. V roce 2014 Jadva a Imrie provedli na toto téma výzkum a zjistili, že až 86 % dětí mělo kladný názor na surogátní mateřství a žádný negativní dopad u dětí nezaznamenali.

První otázka byla orientační a zjišťovala pohlaví respondentů. Dotazník vyplnilo 99 žen a 52 mužů. Dále následovala otázka zaměřená na věk, který se pohyboval v rozmezí od 18 do 40 let. Další otázka byla orientovaná na dosažené vzdělání a na zaměření v životě. Nejvyšší vzdělání u 43 % bylo středoškolské ukončené maturitním vysvědčením a u stejného procenta respondentů bylo humanitní zaměření v životě.

Další část dotazníku se zabývala zjišťováním osobního života respondenta, který úzce souvisel s tématem náhradního mateřství. Například otázka náboženství. Největší zastoupení v počtu 84 % byli ateisté a také 12 % křesťanů, kteří mohli mít jiný názor než lidé bez vyznání. Dá se předpokládat, že křesťané měli pozitivnější názor na náhradní mateřství, jelikož už v Bibli byly zaznamenány první zápisy o surogátním mateřství. Teman (2010) uvádí, že všechna náboženství mají svůj názor na tuto problematiku. V mnoha pohledech se shodují, v některých zas odlišují. Velmi vysoké procento respondentů (97 %) už někdy slyšelo o termínu náhradní mateřství a pouhých 3 tento pojem neznalo.

Více jak 83 % respondentů souhlasí s využitím náhradního mateřství v současnosti, ale pouze 40 % souhlasí s náhradním mateřstvím v minulosti, kdy bylo

využíváno kvůli udržení rodu. Dovolují si tvrdit, že to může být z důvodu, že neuznávají proces, který se aplikoval dříve k udržení rodu. Smolíková (2009) uvádí, že dítě nemělo žádnou genetickou informaci po matce, která si ho později převzala.

Následující otázka pojednávala o tom, koho respondenti považují za matku dítěte. Většina (68 %) souhlasila, že matka je ta, která dítě vychovává. Avšak 23 % respondentů uznávalo za matku dítěte ženu, která dítě porodila. Oproti výsledkům kolegyně Chlastákové, kde většina (83 %) považovala za matku dítěte ženu, která dítě vychovává a jen malé procento (13 %) zvolilo možnost, že matka dítěte je žena, která dítě porodila. Zákon č. 89/2012 Sb., § 775 uvádí, že matkou dítěte je žena, která dítě porodí. Respondenti shodně dávají malý podíl ženě, která darovala vajíčko.

Další rozdíl mezi generacemi je v řešení neplodnosti. Respondenti obou generací se nejvíce shodli nad variantou adopce. U kolegyně Chlastákové v počtu 58 % a u mladé generace v zastoupení 46 %. Rozdíl byl v metodě náhradního mateřství. Lidé do 40 let zvolili náhradní mateřství v počtu 25 %, z toho 15 mužů a 10 žen. Naopak starší generace zvolila tuto metodu pouze v 9 %, z toho 0 mužů a 9 žen.

Na toto se váže otázka, zda je pro respondenty důležité, aby dítě neslo jejich genetickou informaci. Toto zjištění bylo překvapivé, jelikož skoro polovina (49 %) odpověděla, že jim záleží na tom, aby dítě neslo jejich genetickou informaci. Podobně na tom byli respondenti starší generace v počtu 50 respondentů z 97.

K této problematice se také vztahuje důležitá otázka, zda náhradní mateřství považují za obchod s lidmi. U respondentů do 40 let převažoval v zastoupení 80 % (120 respondentů) názor takový, že náhradní mateřství není obchod s lidmi. U starší generace to bylo obdobné v počtu 59 respondentů (61 %). S tím je spojena otázka motivace pro volbu role náhradní matky. 64 % respondentů se domnívá, že důvodem je pomoc jinému páru. Toto tvrzení však vyvrací Knap (2009). Jím oslovené ženy nabízející náhradní mateřství se shodly na tom, že náhradní mateřství není jen o pomoci neplodnému páru, ale i o peněžní částce, která se pohybuje kolem 250 tisíc korun.

V návaznosti na tuto otázku bylo zjištěno, zda si nemyslí, že dnešní medicína nezašla příliš daleko. 51 % respondentů si to nemyslí, ale z mého pohled je rovněž podstatné, že 37 % respondentů zvolilo neutrální možností nevím.

Další klíčovou otázkou je, zda náhradní mateřství v České republice legislativně upravit. Na tento dotaz pohlízejí obě generace podobně. Mladá generace souhlasí s právním upravením v počtu 61 % (92 respondentů) a 57 % starší generace (55 respondentů). Náhradní mateřství se odkazuje na zákon č. 373/2011 Sb. (zákon o specifických zdravotních službách). Podle Konečné (2017) se v České republice vynaložilo nejvíce snahy o právní úpravu náhradního mateřství v létě 2015. Díky případu, kdy náhradní matka porodila chlapce s handicapem a objednavatelský pár si ho odmítl převzít, i přestože dítě neslo genetickou informaci po obou z páru.

Poslední otázkou, ale ne méně důležitou je ta, zda homosexuálové mohou podle respondentů využívat metodu náhradní mateřství. Mladá generace souhlasila s tvrzením, aby homosexuálové využívali tuto metodu a to v počtu 66 % (100 respondentů). Překvapilo mě, že starší generace si toto nemyslí. 42 % (41 respondentů) lidí ve věku nad 40 let bylo toho názoru, že by homosexuálové neměli tuto metodu využívat.

Z výsledku hypotézy č. 1, která se zabývala náklonností mladé generace k surogátnímu mateřství a adopci. Z celkového počtu 151 respondentů vyjádřilo náklonnost k surogátnímu mateřství 24,5 %. Zatímco k adopci bylo nakloněno 45,7 % respondentů. Tímto byla hypotéza č. 1 vyvrácena.

Hypotéza č. 2 zkoumala přístup žen a mužů k surogátnímu mateřství. Z výsledků bylo zjištěno, že muži mají kladnější přístup k této metodě asistované reprodukce než ženy. Názory žen (81,9 %) se diametrálně nelišily od názorů mužů (84,6 %). Tato hypotéza byla tímto vyvrácena.

Závěr

Cílem této bakalářské práce bylo zjistit a posoudit názory mladé generace na tak ožehavý problém, jakým surogátní mateřství jistě je.

Touha po dítěti je naprosto přirozeným jevem pro většinu manželských nebo partnerských párů. Ne vždy se jim však podaří počít a donosit tolik vytouženého potomka. Tato situace staví zainteresované páry před nelehké rozhodnutí: zůstat bezdětní, zvolit adopci, pěstounskou péči či, v poslední době stále více diskutované, surogátní mateřství.

Bakalářská práce mi umožnila hlouběji proniknout do problematiky náhradního mateřství a ukázala rozdílnost v názorech na jeho využití v závislosti na věku dotazovaných.

Rovněž se věkem liší pohled na důvody pro rozhodnutí převzít roli náhradní matky. Zatímco se z jejich pohledu většinou jedná o pomoc jinému páru, velmi často s rodinnými vazbami (např. matka – dcera), někteří jsou názoru, že je to výhodné východisko z tíživé finanční situace. Tento důvod je však velmi sporný vzhledem ke skutečnosti, že v České republice není možná realizace surogátního mateřství za úplatu.

Překvapivé bylo zjištění, že i když většina respondentů klade značný důraz na nesenou genetickou informaci, volila by jako řešení neplodnosti formu adopce.

O toleranci, především mladší generace, vůči menšinám hovoří fakt, že nadpoloviční většina respondentů vyslovila souhlas s využitím surogátního mateřství pro homosexuální páry.

Závěrem lze říci, že přestože je v České republice problematika náhradního mateřství stále novinkou, která postrádá pevnou oporu v legislativě, dá se předpokládat, že jí bude vyčleňováno stále více prostoru k řešení, a rovněž mladší páry budou tuto cestu pořízení vlastních potomků volit stále častěji.

Seznam použité literatury

- 1) Baby M and the Question of Surrogate Motherhood. New York Times, 2014 [online]. [cit. 2020-08-01]. Dostupné z: https://www.nytimes.com/2014/03/24/us/baby-m-and-the-question-of-surrogatemotherhood.html?_r=0
- 2) BADINTER, E., 1998. Materská láska. Bratislava: Aspekt. 277 s. ISBN 8085549042.
- 3) Bible. Písmo svaté Starého a Nového zákona. Český ekumenický překlad. Praha: Česká biblická společnost, 1985
- 4) CÍSAŘOVÁ, D., SOVOVÁ, O., 2015. Náhradní mateřství v právní praxi. Časopis zdravotnického práva a bioetiky. č. 2, s. 13. ISSN 1804-8137
- 5) DISMAN, M., 2011. Jak se vyrábí sociologická znalost. Praha: Karolínium. 374 s. ISBN 978-80-2460-139-7
- 6) GOLOMBOK, S., MURRAY, C., JADVA, V., MACCALLUM, F., LYCETT, E. (2004). Families created through surrogacy arrangements: parent-child relationships in the 1st year of life. *Developmental Psychology*, č. 3, s. 40. ISSN 400–11.
- 7) GREGUŠ, J., 2017. Náhradné materstvo a materská dovolenka [online] [cit. 2020-06-08] Dostupné na: <http://www.casebriefs.com/blog/law/family-law/family-law-keyed-to-weisberg/adoption-and-alternatives-to-adoption/in-re-baby-m>.
- 8) HENDL, J., 2005. Kvalitativní výzkum: základní metody a aplikace. Praha: Portál. 407 s. ISBN 8073670402.
- 9) HOBZOVÁ, H., 2016. Psychosom [online] [cit. 2020-05-01] Dostupné na: <https://www.psychosom.cz/images/archiv/Psychosom-2016-3.pdf>
- 10) CHRÁSKA, M., 2016. Metody pedagogického výzkumu. Praha: Grada. 265 s. ISBN 978-80-2475-326-3
- 11) IMRIE, S., JADVA, V. (2014). The long-term experiences of surrogates: relationships and contact with surrogacy families in genetic and gestational surrogacy arrangements. *Reproductive BioMedicine Online (Elsevier Science)*, č. 4, s. 29. ISSN 424–435.
- 12) JADVA, V. et al., 2003. Surrogacy: the experiences of surrogate mothers. *Human Reproduction*, č. 10, s. 18. ISSN 2196–2204.

- 13) JADVA, V., BLAKE, L., CASEY, P., & GOLOMBOK, S. (2012). Surrogacy families 10 years on: relationship with the surrogate, decisions over disclosure and children's understanding of their surrogacy origins. *Human Reproduction (Oxford, England)*, č. 10, s. 27. ISSN 3008–14.
- 14) KALVACH, M., 2009. Zamyšlení nad problematikou náhradního mateřství. *Zdravotnictví a právo*, č. 7-8, s. 14-18. ISSN 1211-6432.
- 15) KNAP, K., 2009. Porodím vaše dítě. Chcete? *Mladá fronta Dnes*. [online].[cit. 2020- 06-01]. Dostupné z: <http://www.stopneplodnosti.cz/neplodnost/neplodnost-vmediich/archiv-2009/>
- 16) KONEČNÁ, H., 2017. Rodičem kdykoliv a jakkoliv?: průvodce asistovanou reprodukcí a náhradní rodinnou péčí. První vydání. Praha: Mladá fronta, 255 s. ISBN 978-80-204-4652-7.
- 17) LEVUSH, R., 2012. Law library of congress Israel: Reproduction and abortion. Library of congress, [online]. [cit. 2020-05-03]. Dostupné z: http://www.loc.gov/law/help/israel_2012-007460_IL_FINAL.
- 18) LINDEROVÁ, I. et al., 2016. Úvod do metodiky výzkumu. Jihlava: Vysoká škola polytechnická Jihlava, 69 s. ISBN 978-80-88064-23-7.
- 19) MANSOUR, R., ISHIHARE, O., ADAMSON, G. D., DYER, S., de MOUZON, J., NYGREN, K. G., ZEGERS-HOCHSCHILD, F., 2014. International Committee for Monitoring Assisted Reproductive Technology [online] [cit. 2020-06-13] Dostupné na: <https://academic.oup.com/humrep/article/29/7/1536/903050>
- 20) MATOUŠEK, O., 1997. Rodina jako instituce a vztahová síť. Praha: Sociologické nakladatelství. 144 s. ISBN 8085850249
- 21) MILLIEZ, J., 2008. FIGO Committee Report: Surrogacy. *International Journal of Gynaecology and Obstetrics: The Official Organ of the International Federation of Gynaecology and Obstetrics*. [online] [cit. 2020-05-05] Dostupné na: <https://obgyn.onlinelibrary.wiley.com/doi/10.1016/j.ijgo.2008.04.016>
- 22) MITLOHNER, M., SOVOVÁ, O., 2015.: Právní problematika umělé lidské reprodukce, Hradec Králové, Gaudeamus. 1. vydání. Hradec Králové: Gaudeamus. 86 s. ISBN: 978-80-7435-565-3
- 23) Obstetrics, 2008. [online] [cit 2020-05-05] Dostupné na: <http://obgyn.onlinelibrary.wiley.com/doi/10.1016/j.ijgo.2008.04.016>

- 24) PILKA L., RUMPÍK D., KOUDELKA M., PRUDIL, L., 2009. Surogátní mateřství – literární názory a praxe, Česká gynekologie. č.74, s. 144-147. ISSN 1210-7832
- 25) REICHEL, J., 2009. Kapitoly metodologie sociálních výzkumů. Praha: Grada.184 s. ISBN 978-80-2473-006-6
- 26) RUMPÍK, D., 2010. Náhradní matky už i u nás. [online].[cit. 2020-04-29]. Dostupné z: <http://www.crmzlin.cz/article/2262.nahradni-matky-uz-i-u-nas/>
- 27) ŘEŽÁBEK, K., 2008. Asistovaná reprodukce. Praha: Maxdorf. 154 s. ISBN 978-80-7345-154- 7.
- 28) SCLATER, S., 2003. Surrogate Motherhood: International Perspectives. Portland: Hart Publishing. 308 s. ISBN 978-1841132556
- 29) SHENFIELD, F., PENNING, G., COHEN, J., DEVROEY, P., de WERT, G., & TARLATZIS, B., 2005. ESHRE Task Force on Ethics and Law 10: surrogacy. *Human Reproduction (Oxford, England)*, č. 10, s. 20. ISSN 2705–7.
- 30) SMOLÍKOVÁ, K., 2009. Institut matky hostitelky. Zdravotnictví a právo, č. 11, s. 6- 9. ISSN 1211-6432.
- 31) Surrogacy by country. Families Through Surrogacy., 2015. [online] [cit. 2020-05-16]. Dostupné z: <http://www.familiesthrusurrogacy.com/surrogacy-by-country/>.
- 32) SVITNEV, K., 2011. Legal control of surrogacy – international perspectives. In: SHENKER Joseph G.. Ethical Dilemmas in Assisted Reproductive Technologies. Berlin: De Gruyter. ISBN 978-31-1024-020-7.
- 33) ŠPATENKOVÁ, N., 2006. Jak řeší rodinné krize moderní žena. Praha: Grada. 145 s. ISBN 80-247-1567-8
- 34) TEMAN, E., 2010. Birthing a Mother: The Surrogate Body and the Pregnant Self. University of California Press. 361 s. ISBN 978-05-2025-964-5
- 35) TRŽILOVÁ, J. A., 2008. Manuál pro začínající maminky: maminky radí maminkám. Praha: Smart press. 209 s. ISBN 978-80-87049-15-0.
- 36) The sensible surrogacy guide, 2019. [online] [cit. 2020-04-29] Dostupné z: <https://www.sensible-surrogacy.com/surrogacy-in-ukraine/>
- 37) VÁCHA, M., 2008. Místo, na němž stojíš, je posvátná země. Brno: Cesta. 256 s. ISBN 978- 80-7295-104-8.

- 38) VOJTÍŠEK, P., 2012. Výzkumné metody: Metody a techniky výzkumu a jejich aplikace v absolventských pracích vyšších odborných škol. Praha: Vyšší odborná škola sociálně právní v Praze, 54 s. ISBN 978-80-905109-3-7.
- 39) Zákon č. 29/2012 Sb., o Osvojení, osvojitel a osvojované dítě (Občanský zákoník), 2012. In: Sbírka zákonů České republiky, částka
- 40) Zákon č. 89/2012 občanský zákoník, 2012. In: Sbírka zákonů České republiky, částka 33, s. 1026 – 1368. ISSN 1211-1244.
- 41) БОРИСОВА, Т., 2014. Суррогатное материнство в Российской Федерации: проблемы теории и практики. Русский: Проспект. 144 s. ISBN 978-5-392-12308-7
- 42) 6 celebrit, které měly náhradní matku, 2017. [online] [cit. 2020-06-04] Dostupné na: https://www.idnes.cz/jenprozeny/volny-cas/6-celebrit-ktere-mely-nahradni-matku.A170106_064348_jpz-volny-cas_jph1

Přílohy

Dobrý den, jmenuji se Adéla Veverková a jsem studentkou Jihočeské univerzity, Zdravotně sociální fakulty, oboru Sociální práce ve veřejné správě. Chtěla bych Vás požádat o vyplnění tohoto dotazníku, který je zaměřen na náhradní mateřství. Dotazník je zcela anonymní a souží ke sběru dat pro mou bakalářskou práci.

Předem děkuji za Váš čas a poskytnuté informace.

Surogátní mateřství neboli náhradní mateřství je proces, kdy je embryo biologických rodičů implantováno do dělohy náhradní matky. Tato metoda se využívá, pokud žena nemůže donosit, nebo porodit dítě. Metodu mohou také využít homosexuální páry.

1) Jaké je Vaše pohlaví?

- a) žena
- b) muž

2) Jaký je Váš věk? (doplňte číslovkou)

3) Máte dítě/děti?

- a) ano
- b) ne

4) Jaké je Vaše nejvyšší dosažené vzdělání?

- a) základní
- b) středoškolské ukončené výučním listem
- c) středoškolské ukončené maturitním vysvědčením
- d) vyšší odborné vzdělání
- e) vysokoškolské

5) Jaké je Vaše zaměření ve škole/práci/životě?

- a) humanitní
- b) ekonomické
- c) technické
- d) zdravotnické
- e) právní
- f) jiné (doplňte) ...

6) Jaké náboženství vyznáváte?

- a) Křesťanství
- b) Islám
- c) Buddhismus
- d) Judaismus
- e) bez vyznání
- f) jiné (doplňte) ...

7) Jedna z možností, pokud žena nemůže otěhotnět, je náhradní mateřství. Slyšel/a jste někdy o tom?

- a) ano
- b) ne

- 8) Náhradní mateřství bylo dříve využíváno kvůli udržení rodu. Potomek byl zplozen s jinou ženou, ale po porodu o něj pečovala žena biologického otce. Je pro Vás tato varianta náhradního mateřství přijatelná?
- a) ano
  - b) ne
  - c) nevím
- 9) V současnosti mají páry díky umělému oplodnění a náhradní matce biologického potomka. Je pro Vás tato varianta náhradního mateřství přijatelná?
- a) ano
  - b) ne
  - c) nevím
- 10) Kdo je podle Vás do role náhradní matky nejvhodnější?
- a) někdo z rodiny
  - b) známá nebo kamarádka
  - c) cizí žena
- 11) Jaký je podle Vás důvod ženy stát se náhradní matkou?
- a) nepříznivá životní situace
  - b) pomoc jinému páru
  - c) jiné důvody (doplňte) ...
- 12) Koho považujete za matku dítěte?
- a) žena, která poskytla vajíčko
  - b) žena, která dítě porodila
  - c) žena, která bude dítě vychovávat
- 13) Pokud je žena z nějakého důvodu neplodná, k jaké variantě byste se pravděpodobně přiklonil/a Vy?
- a) bezdětnost
  - b) adopce (přijetí cizího dítěte za vlastního potomka)
  - c) pěstounská péče (pěstoun pečuje o dítě a zodpovídá za jeho výchovu)
  - d) náhradní mateřství
  - e) nevím
- 14) Je pro Vás důležité, aby dítě neslo Vaši genetickou informaci?
- a) ano
  - b) ne
- 15) Znáte někoho ve svém okolí, kdo byl náhradní matkou?
- a) ano
  - b) ne
- 16) Považujete náhradní mateřství za obchod s lidmi?
- a) ano, protože (doplňte) ...
  - b) ne, protože (doplňte) ...
- 17) Nezašla dnešní medicína v této oblasti příliš daleko?
- a) ano

- b) ne
- c) nevím

18) Náhradní mateřství v České republice není zakázáno ani povoleno. Mělo by být podle Vás náhradní mateřství legislativně/právně upraveno?

- a) ano
- b) ne
- c) nevím

19) Souhlasíte, že homosexuálové (muž a muž; žena a žena) mohou využít metodu náhradního mateřství?

- a) ano
- b) ne
- c) nevím